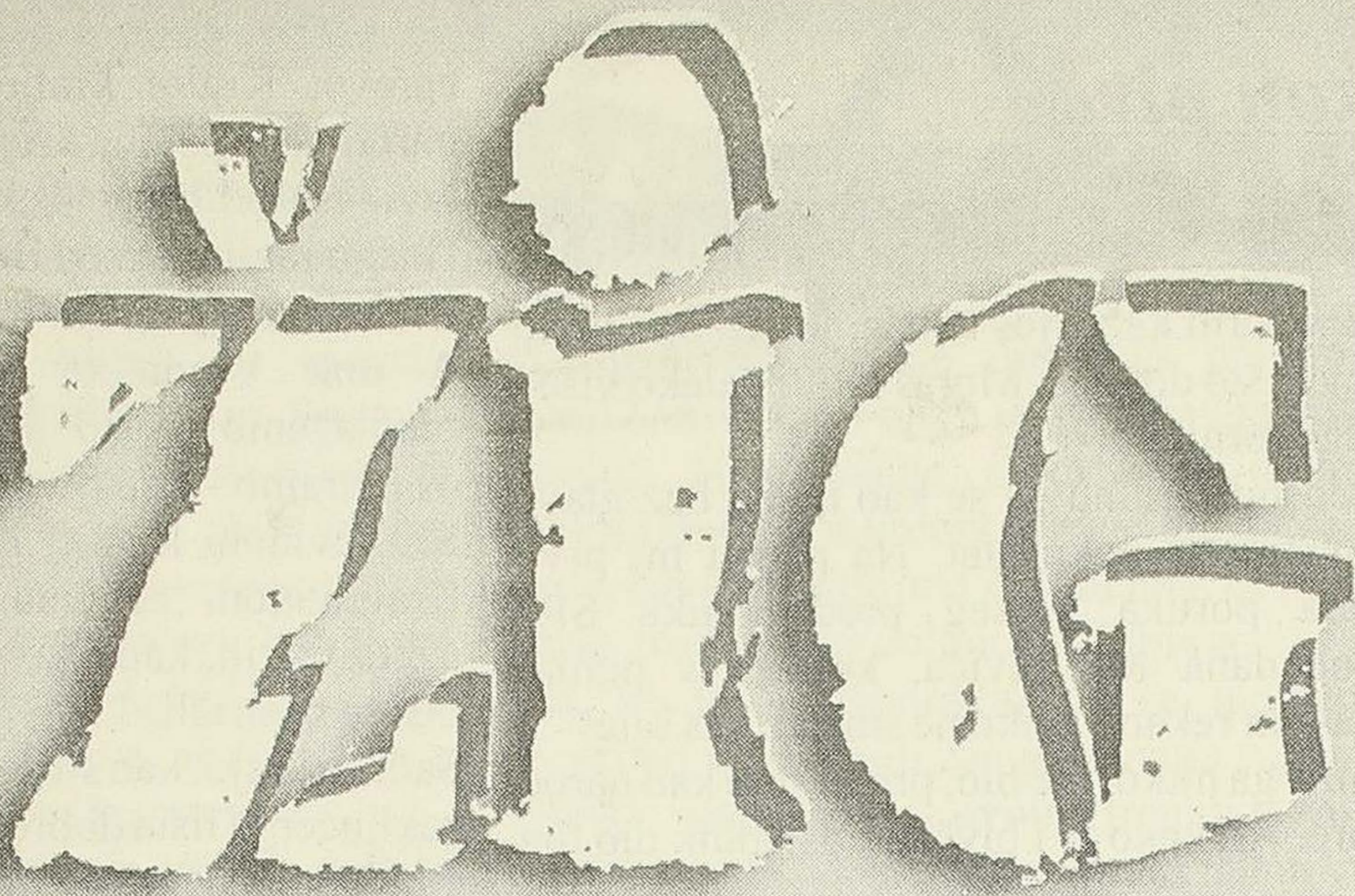

Godina VII. * broj 109 * 24. veljače 2001. * cijena 10 dinara

Lokalna televizija počela s emitiranjem programa na hrvatskom

animila: Nada Skenderović

TV tjednik" ponedjeljkom od 18.30 do 18.50

ovni gledatelji, dobra vam večer", prve riječi koje je spikerica Dušica Jurić izgovorila, pozdravljajući sve koji su se 12. veljače u 18.30 zatekli pred malim ekranom, prateći program Televizije Vojvodina.

U konvencionalnih riječi stoji zapravo početak televizijskog emitiranja programa na hrvatskom, prvi puta otkako ova emisija postoji na prostorima Vojvodine. "TV tjednik", kako se emisija zove, na programu je ponedjeljkom od 18.30 do 18.50 a za sada ga, pored Dušice Jurić, vodit će i Zvonimir Sudarević, Josip Ramić i Zlatko Romić. Repriza "TV tjednika" na programu je utorkom od 13.45.

Sama emisija konceptijski je podijeljena u dva bloka: prvi dio čini pregled najaktualnijih događanja u gradu i njegovoj okolini tijekom tjedna, a drugi je, nakon glazbenoga spota, posvećen životu i stvaralaštvu ovdašnje hrvatske zajednice, te se stoga uvjetno može reći kako je "TV tjednik" zapravo informativno-zabavna emisija.

Sudbina ovog programa gotovo isključivo uvjetovana je od odnosa same hrvatske zajednice, lokalne samouprave, te napose državnih organa spram postojanja "TV tjednika", kao samo jednog dijela za sada neriješenog nacionalno-manjinskog pitanja vojvodanskih Hrvata. (v. s.)

Kad vraćate Gospod roblje Sionsko, bijasmo kao u snu.
Tada usta naša bijahu puna radosti, i jezik naš pjevanja. Tada govorahu po narodima: veliko djelo čini Gospod na njima. Veliko djelo čini Gospod na nama; razveselismo se.
Vraćaj, Gospode, roblje naše kao potoke na sasušenu zemlju.
Koji su sa suzama sijali, neka žanju s pjevanjem.
Ide i plače koji nosi sjeme da sije; poći će s pjesmom noseći snopove svoje.

U ovom broju:

Razmišljanje nakon piva:
Vojvodina Carevina
(Vojislav Sekelj)

Pismo iz Novog Sada: Razgovor ili klanje (Mihal Ramač)

Originalni izum DOS-a:
Promjene bez promjena
(Mihók Rudolf)

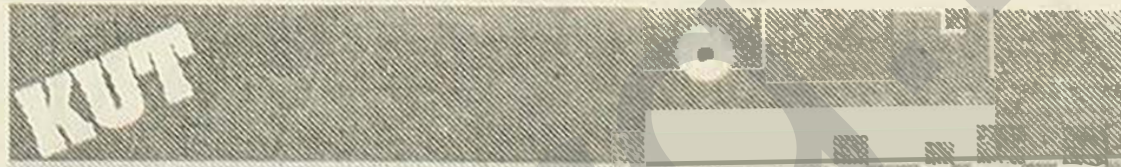
Mane naših ljubimaca: Klo(v)novi
(Zlatko Romić)

Mariginaliae Zabatkienses:
Izbacilo ih preventivno
(Đorđe Dragojlović)

Interview:
Bela Ivković

Počeci formiranja trgova:
Glavni trg
(Mr Ante Rudinski)

Grnjača
(Alojzije Stantić)

Buridanov problem ili Prokrustova postelja

Za novu postlistopadsku vlast Haag se pokazuje u dva svjetla. Treba li država stradati, patiti i trpjeti zbog pojedinca ako ga ne izruči međunarodnom sudu, tek da mu se sudi. Ili je uloga države da štiti pojedinca, bez obzira na posljedice. Od kako država odumire, uvijek nevolje, bez obzira tko je na vlasti.

V. Sekelj

Uvodnik

Razmišljanje nakon piva

Vojvodina Carevina

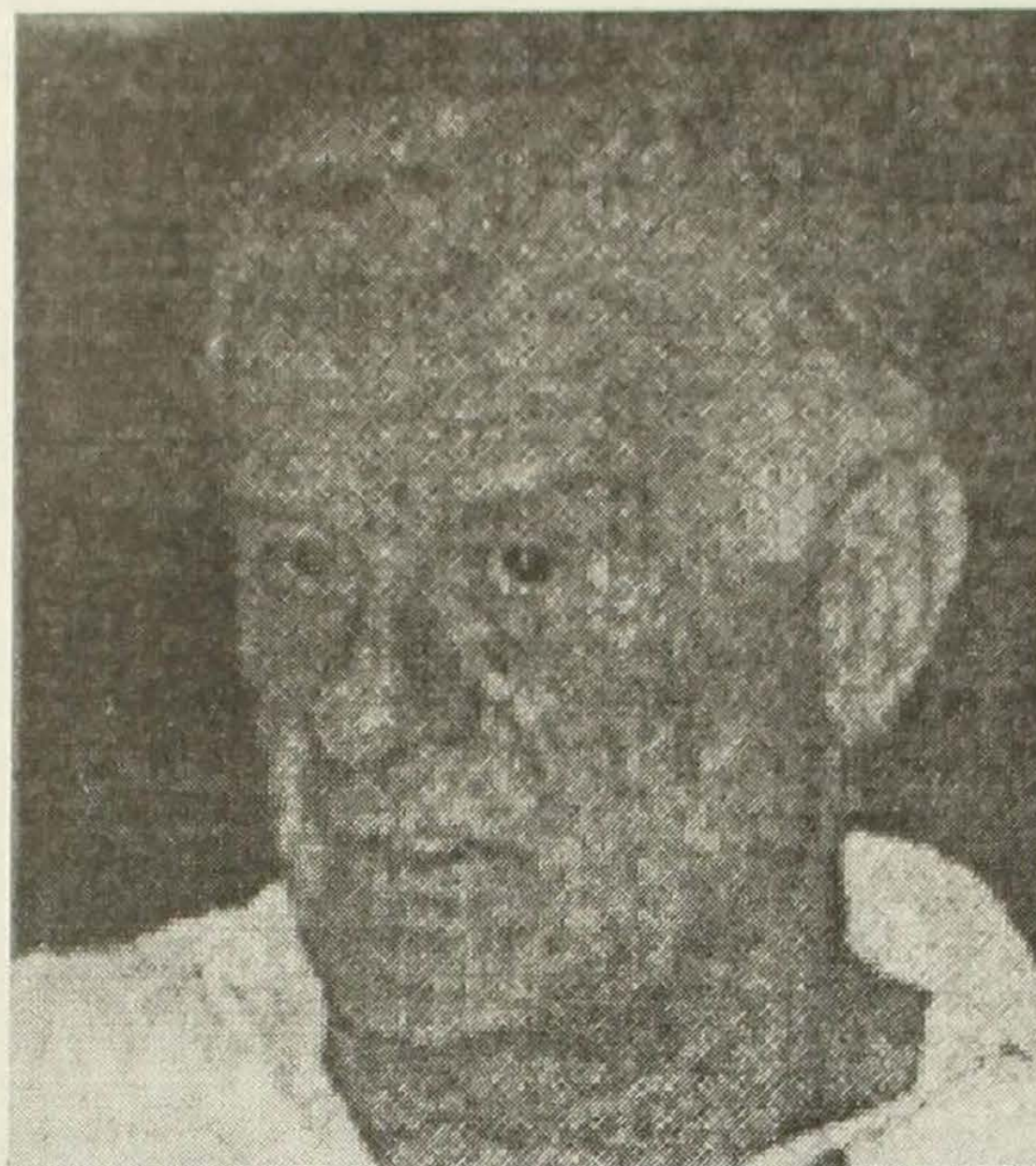
Čitam, gledam, slušam i razmišljam: na koncu -- ništa! Ništa ne shvaćam. Ne znam je li to vrlina, mana ili unutrašnji defekt čovjeka s ovih prostora. Ali čutim da je naša Vlada ovih dana u malom poslu i velikim mukama. Ljudi, građani, jedva sastavljaju kraj s početkom, a još teže početak s krajem. A mjesec, kao u inat, u saveznoj nam državi, traje 30 ili 31 dan, kao uostalom i normalnom ostatku svijeta. Samo se kod nas mjesec rastegao kao kazna, od mirovine do plaće, a novac je potrošen prije nego je i dobiven. Ljudi nam više ne žive ni na kredit ni na veresiju, ali žive ako se ovo životom može zvati, bar za većinu našeg građanstva.

A naša Vlada se bavi ozbiljnim pitanjima, i u ime naroda Vlada tako kako vlada, te raspreda kako Kralju, prinčevima i princezama vratiti oduzetu im imovinu: dvorce, zimovnike, proljećnike, ljetnikovce, jesenikovce i još po neku siću. Što je i pošteno, ljudima oduzeto iliti oteto treba biti i vraćeno. Ali zašto početi od plemenite krvi? Možda je to dug neke od silnih koalicija iz Vlade koje su u predizbornoj kampanji nešto obećali i dug moraju ime naroda odraditi. Pošteno. Ipak se pitam, zašto se nije počelo od maloga čovjeka, pa da su ljudima vratili deviznu štednju; dio novca od zajma za preporod raspisanog prije deset godina, ako ne vratiti ono bar pokazati što je za te novce napravljeno, ili priznati što je s njima učinjeno? A tek sada, u novom mileniju shvaćam autoreklamnu devizu: "Zajam-i tvoju sudbinu rešava". Da, rješava. Ali naša sudbina nije riješena -- ona je zapečaćena. Mala, no značajna razlika. Jer sudbina nam je zapečaćena i adresirana, budimo skromi bar za deset godina. Možemo mi to izdržati, izdržali smo i teže stvari.

Odjednom ostajem bez teksta, a glavni i

odgovorni kaže: još teksta, još za ono malo novca što dobiješ. Moraš raditi daleko više i odgovornije.

Preostaje jedino da se kao muha bez glave uhvatim za neki citat. Na pamet mi prvo pada poruka bivšeg predsjednika SRJ Slobodana Miloševića, koji je s punim pravom rekao: "Niko ne sme da vas bije!". I zbilja ga nitko nije bio, prošli smo kao narod gore. Ali kako je i bivši predsjednik dio tog

Da li nam je savjest mirna

naroda, pa da bi u njemu našao zaslužno mjesto izjavljuje "Večernjim novostima": "Sigurnost bivšeg predsednika je, zapravo, pitanje časti i morala novog šefa države". Čovjek je i ovdje u pravu, samo ne znam da li nam je bivši kormilar države bez busole. (Mala digresija, pišem kormilar, jer on bivši predsjednik, nije znao, mogao, htio šefovati već kormilirati. Uostalom, što je on za proteklih trinaest godina radio? Upućeni kažu da bi se to jedino pouzdano moglo utvrditi u Haagu, a ako je novom šefu države stalo do časti, morala i čistog obraza naroda on zna sa svojim suradnicima što mu je činiti. A za to vrijeme pitam, stalno se nešto pitam, da li je čast i moral bivšeg predsjednika sačuvana, primjerice, glede Ivana Stambolića? Ili mu tad nije bilo stalo ni do časti ni do morala? Bio je prezauzet brigom o boljitku svog naroda, brižno je brinuo o svakom pojedincu, a o nekim pojedincima posebno. A prošlo je 173 dana od nestanka Ivan Stambolića i ponovo pitanje, dijelom upućeno i bivšem nam predsjedniku: "Gdje je Ivan Stambolić?". Ako netko zna, pa bio to i građanin Slobodan Milošević, neka javi na telefon: 063/80-42-800. Možda će i na taj način pridonijeti da se sačuva čast i moral bivšega predsjednika, te neće morati novoga šefa države opterećivati drugim problemima. Ima on većih briga. Jer Caru treba dati

carevo, Kralju kraljevo, Bogu božije, narod i onako ima vremena. Ništa ne radi, živi. Narod može čekati, jer i ako smo u Haagu različiti pred Bogom smo za sada svi isti i u startu jednaki.

A dok Vlada te probleme ne riješi predložimo: zašto da se stalno pitamo osmatramo - da Vojvodina bude Carevina, Kraljevinom Bačke, Kraljevinom Banata, Kraljevinom Srijema. Kada bi nam svi uzeto vratili, kao Carevina bez cara nek bismo se snašli.

Sad, na kraju, kao što bolji običaji nalažu, zaključenju lista dobro bi bilo otići na pivo. Običaji nalažu, ali mogućnosti limitiraju. Jednostavno, nemamo novca. Ipak, budimo malo futuristi, ništa ne staje, a i jeftino je zamislamo pivo, zamislamo carevinu zamislamo da će nova vlada početi uskoro ozbiljnije djelati.

Vojislav Sekelj

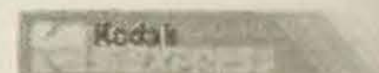
FARA
fashion

Subotica, Dimitrija Tucovića 7 Tel: 024/557-33

STUDIO I LABORATORIJA

ZOOM
PHOTO

Dušana Petrovića 4
SUBOTICA
tel.: 024/553-978
fax: 024/555-891

BRZE I KVALITETNE FOTO USLUGE

Posetite
diskoteku
MVM
trg cara Jovana Nenada

24. veljače 2001.
broj 109.

Izdavač: HKC "Bunjevačko kolo"
Preradovićeve 4
24.000 Subotica,
Tel./faks: 555 818
žiro račun: 46600-678-7-3551

Glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj,

Tehnički urednik:

Zlatko Romić,

Zamenik glavnog i odgovornog urednika:

Drago Poljaković,

Marketing:

Ivan Šabić,

Uredništvo:

Dušica Jurić, Mirko Kopunović,

Dužo Runje, Alojzije Stantić,

Tomislav Žigmanov

Priprema: Wizarthdizajn Subotica

Tisak "Globus" Subotica

List je registriran kod Ministarstva za
informiranje Republike Srbije

pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. g.

Izlazi svake druge subote.

Tel: (024) 566 - 577

Proteste kosovskih Srba pred nemačkom i britanskom ambasdom u Beogradu mogao je da smisli sam um poput Miloševićevog. Rodaci ovih vrlo dobro znaju da njihove želje nisu oteli ni Nemci ni Englezi. Na i to da ih neće osloboditi razgovorom po Beogradu. Ali, oni po razložini mitinguju već trinaest godina pa im ništa drugo ne pada na pamet. Pogotovo oni misle da se upitaju da li bi bilo toliko ovih i mrtvih da se malo manje razgovaralo, a malo više razgovaralo. Milošević je pozvao svoje udarne čete u dodatno poslednji juriš na demokratiju. U Beogradu, Nišu i Kosovaru, uz svakodnevne u Kosovskoj Mitrovici, gde je to odavno i jedino stanje većine žitelja, pokušaj su da se uspostavi mirovna nastojanja vlasti u Beogradu. Kosovski Srbi ne žele mir. Oni žele povratak Miloševića i tenkova pomoću kojih nakon ukidanja autonomije Kosova dođu albanskom rajom.

Razgovori ili klanje

U međuvremenu se dogodilo natovsko bombardovanje. Potom je usledila albanska osveta, ništa manje surova od ranijeg odnosa Beograda prema Albancima. Ko nije opravdavao nasilje nad Albancima, ne može da ne osudi njihov zulum nad Srbima. Ali, ne treba zaboraviti da se incidenti izazivaju jedino radi zamagljivanja suštine. Glavni problem u ovom trenutku nije Kosovo, nad kojim Beograd nema ni formalnu ni stvarnu vlast, već jug Srbije. Čim je Čović ponudio mirovni plan koji bi bez razmišljanja potpisao svaki evropski državnik, morao se očekivati porast nasilja i pratećih pojava. U Srbiji ne postoji kultura dijaloga i stoga razuman mirovni plan mnogi smatraju znakom slabosti beogradske vlasti. Šta oni nude kao alternativu? Naravno, tenkove!

A čim zatutnje tenkovi pokazuje desetogodišnje iskustvo Miloševića, Šešelja i kosovskih junaka nigde nema. U smrt se prvo šalju mladići iz Vojvodine, a Bratislava Morina iz Beograda drži propovedi o rodoljublju. Propadne li, ne daj Bože, Čovićev plan za jug Srbije, to više neće biti problem ni Bujanovca ni Medveđe. Biće to problem Vojvodine. Neko će vam ubaciti u sanduče cedulju koju dobro pamтите iz 1991: »Van iz Srbije!« Zato što niste Srbin ili zato što ste loš Srbin. Šta god bili, biće vam svejedno. Zato vam, dok nije kasno, ne može biti svejedno da li se na jugu puca ili razgovara. Čak i kad znate da je lakše ubiti nego strpljivo razgovarati sa neistomišljenikom.

Mihal Ramač

Originalni izum DOS-a

Promjene bez promena

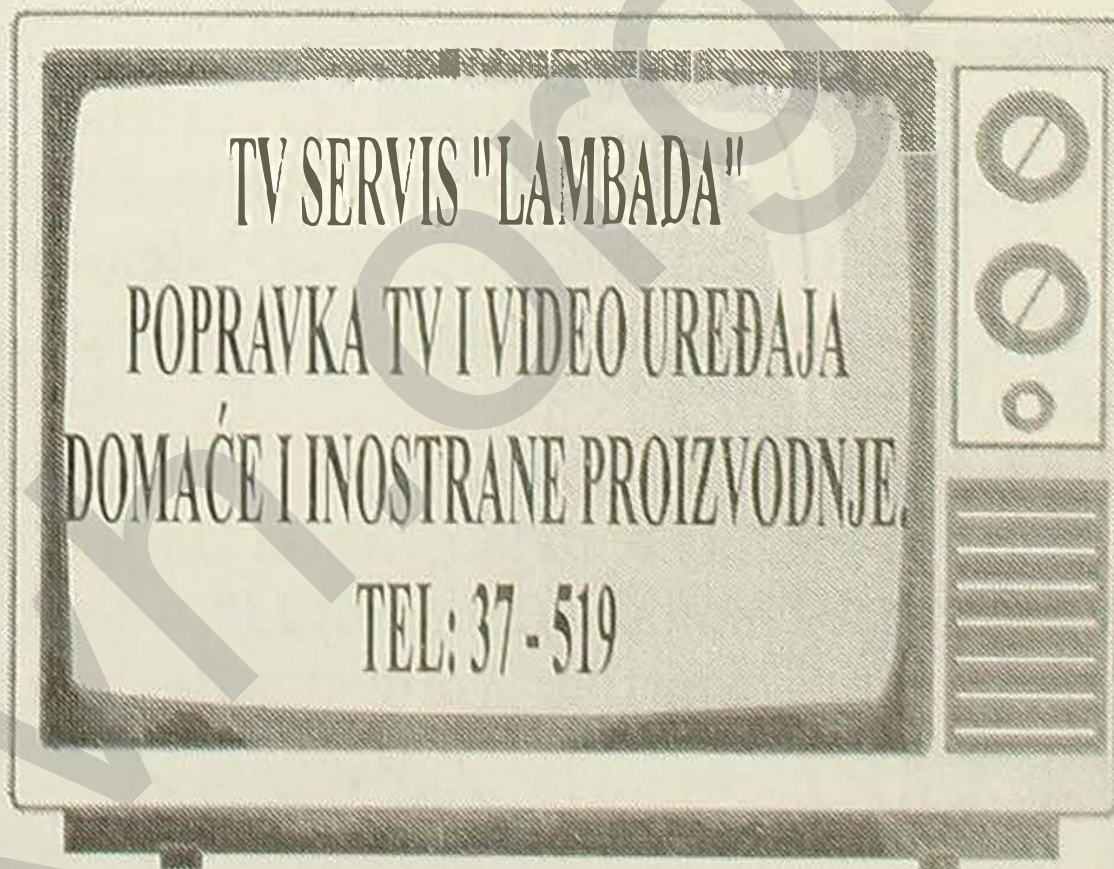
Kaziljevičari iz našeg bivšeg režima uvojedobno su dobro naučili lekciju iz totalitarizma, naravno tumačeći i primjenjujući je na svoj način: materijalno bogatstvo određuje stanje svijesti! Prema tome oni su stigli do zavidne razine zadovoljnosti zgrćući materijalno bogatstvo za sebe. Naravno, i gledajući s razumom stvari izgledaju isto: tamo gdje su vlast ta zakonitost prije ili kasnije prevladava u stvarnosti, bez obzira na trenutno stanje, tj. gubitak politike vlasti. To «prelazno razdoblje» koje se može tumačiti i kao vrijeme političkih transvestita) prema tome ne može dugo trajati, jer Marx i kapitalizam idu na svoje. Porocije iz cijele zemlje govore da Beograd nikako nije jedini grad u državi, koji je dobrim dijelom nedirnute snage bivšeg režima svim silama trude sačuvati do pedeset odnosno pedeset godina unazad na istim pozicijama u gospodarstvu. Iako politički nejedinstveni, s mnogim međusobnim trzavicama, krajnja ljevica i desnica u ovom pogledu ostvaruju zavidnu jedinstva. Svaki njihov rukovodilac svugdje su njihovi, zahvaljujući nekom (?) sveprisutnom kriteriju «morano-političke podobnosti» -- se do sada i dalje drži svoje pozicije, i ista još uvijek postojeći vakuum u društvu ohrabren činjenicom da DOS nije pokušao krenuo u saniranje zatečenog stanja

u strukturama vlasti. Prvi strah je prošao, nacionalsocijalističke snage su ponovo u ofenzivi, napose nakon evidencije da su mnogi pripadnici bivšeg režima objeručke prihvaćeni u nekim strankama DOS-a, prije svega u svoj danak i u Subotici u vidu otpuštanja i šikaniranja pripadnika nezavisnog sindikata (od "Pionira", preko "8. marta" do famozne Više škole za odgajatelje), predsjednikovo. Ta opća klima uzima ignoriranja sudske presude u slučaju otpuštenih radnika "Azotare", pa na koncu i u vidu mentalnog zagađivanja informativnog prostora od strane privatne radio-stanice ozloglašnog jultovca Milana Jerinkića... Primjera ima napretek, ali da ne budemo paranoični: ne mora to biti dobro razrađena strategija dirigirana iz jednog centra, već prosto uspješan model ponašanja koji se naširoko primjenjuje. A građani se sve više pitaju zašto DOS šuti? Zašto ne poduzme potrebne (i prije izbora obećane!) korake? Nema nikakvog efekta činjenica da se svakodnevno otkrivaju monstruoze stvari, koje su dotični rukovodioci radili u prošlosti, a ponegdje i dan-danas rade. Sudovi još ne funkcioniraju, a o javnom mnijenju da i ne govorimo -- ono će se još dugo vremena morati graditi iz ruševina da bi možda u neko buduće vrijeme u društvu koje će istinski respektirati demokratske vrijednosti javnost mogla biti pravi faktor utjecaja na društvena zbivanja. Opći je

dojam da se naizgled poražene snage slatko smiju u svojoj poluilegali, dok su građani i dalje na svakom koraku izloženi na milost i nemilost dotičnih. Kao da se listopad 2000. nije ni dogodio.

Po svemu sudeći biće pozvani na odgovornost samo «najistaknutiji» kadrovi bivšeg režima, a svi ostali će se utopiti u «demokraciju». DOS je tako patentirao originalan izum: promjene bez promjena, diskontinuitet s kontinuitetom, ili, da parafriziramo omiljenu paralelu Nenada Čanka: demokratska Njemačka s Hitlerom u opoziciji. No, ne treba gubiti nadu, na kraju krajeva i modernu i bogatu Australiju su izgradili potomci nekadašnjih robijša, raznih lopuža i ubojica. Možda će to uspjeti i mladim socijalistima i novim naraštajima radikala uz pomoć nagomilanog materijalnog bogatstva njihovih očeva. Na Zapadu nije pristojno pitati kako je netko stekao prvi milijun... A društvena pravda je svakako samo ideološka kategorija.

Mihók Rudolf

Klo/v/novi

Konačno, došlo je vrijeme da u pomoć pozovem samoga sebe. Pred otprilike tri godine (30. veljače 1998.) u razgovoru za ovaj list rekao sam kako bi da je malo pametan tadašnji predsjednik **Slobodan Milošević** pitanje Hrvata u Vojvodini mogao riješiti na veoma elegantan način: priznavanjem statusa i davanjem pripadajućih (im) prava. Time bi, ako se dobro sjećam, "vruć krumpir" iz svoje prebacio u ruke ovdašnje hrvatske zajednice koja je svoj image u zemlji i svijetu gradila upravo na uskraćenosti manjinskih (im) prava. Naravno, Milošević je i glede ovoga (za njega potpuno nebitnoga) pitanja ostao slijep, gluh, nijem, a na koncu i kljast. Eh, da mu je to jedini grijeh.

Na sreću, pokazalo se kako i kod nas vlastima u trenutku smjenjivanja nije neophodan svilen gajtan (dobar je i buldožer), a novopridošli, bez obzira na gluposti tipa "Ustavni sud", ipak pokazuju znake prefinjene perfidnosti. S jedne strane taj isti sud (Ustavni, naravno) poništava statutarnu odluku o hrvatskom kao službenom jeziku Općine, a s druge raširenih prstiju gleda formiranje uredništva na hrvatskom u lokalnoj Televiziji, slušajući svakodnevno po sat programa na hrvatskom lokalnoga Radija. Taj vakuum razumljivosti koristi tek nekolicina novinara, poduprta uglavnom vjetrom. I tu se i pojavljuje ključni problem s početka teksta.

Sustavna kuknjava o nepriznavanju od strane države dočekala je ovdašnje nacionalne dušobrižnike potpuno nespremni za novonastale okolnosti, ujedno otkrivši koliko je, zapravo, "car go". Deset i kusur godina u opis posla ovdašnjih političara spadalo je sudjelovanje na raznim domaćim i inozemnim forumima, sricanje priopćenja domaćoj i međunarodnoj

javnosti o ugroženosti, pisanju i ispravljanju raznoraznih programa i statuta. Utemeljeni fond "Antun Gustav Matoš" poslužio je kao privid skrbi o ovdašnjim učenicima koji su izrazili namjeru svoje školovanje usavršiti u matičnoj domovini. No, kao ozbiljan problem, a to nam se sada obija o glavu, pojavilo se pitanje kadrova. Svatko tko je želio mogao je otići u Osijek, Zagreb, Split... i uz malo upornosti postati diplomirani šumar, veterinar, liječnik, građevinar, mornar... Sve profesije koje nam sada trebaju, napose ako su završene u Hrvatskoj! Posebno je pitanje njihova povratka što je, naravno, trebalo stajati kao "strana u ugovoru" između davatelja i korisnika prava spomenutoga fonda. Uostalom, nedefinirani kriteriji što nam je uopće potrebno doveli su do toga da danas imamo dva (2) svršena studenta s kojima bismo "znali što ćemo", naravno kada bi se oni namjeravali vratiti. Jedan je filmski redatelj, a drugi jezikoslovac. A razgovara se o školstvu, informiranju, kazalištu... kulturi uopće.

Stoga će se i pjesma o nepriznatom statusu -- koja se i danas čuje kao refleks zagrebane ploče -- moguće vrlo brzo istopiti onoga trena kada ovdašnji Hrvati postanu ustavnom kategorijom. Možda bi svima onima koji je još i danas pjevuše bolje bilo da zaborave melodiju i počnu učiti novu u kojoj će djela biti važnija od riječi. Evo primjera:

Zarad učinkovitosti prvo bi trebalo poći od realnih činjenica (a ne želja i demagogije) i utvrditi što je u sferi informiranja (koje danas jedino koliko-toliko funkcionira i usput nadomješta odgojno-obrazovnu prazninu) potrebno ovdašnjim Hrvatima: tjednik, radio ili televizija? Prilike su takve, dopadalo se to nekomu ili ne, da, i pored

postojanja brojnih doktora, magistara, profesora i inih akademskih građana (iliti "intelektualaca") u sferi informiranja imamo klo(v)nove na djelu. Potpisnik ovih redaka, skupa s još nekolicinom ljudi koji se mogu nabrojiti na prste jedne ruke, u ovome trenutku igra ulogu "vukovca" (to je onaj učenik koji odlično igra nogomet, odlično svira harfu, ima božanstven glas, izuzetno je likovno nadaren, razbija četvrtu dimenziju iz glave zna kubni koren iz 6.843...). Dakle, novinar je pisanoga medija, ima izuzetno radiofoničan glas, a televizijsko iskustvo stekao je bez dana prakse!

S druge strane i u ovdašnjih Hrvata, postoji ona druga, profitabilnija, kategorija javnih djelatnika -- političari. Profesionalna skrb za puk i njegova prava pokazuje se kao finansijska nadgradnja odabranih (ili izabranih?) u lokalnom i pokrajinskom parlamentu, na žalost bez uočljivog učinka. Naravno, moralne potpore ne manjka, jer takav vid solidarnosti nikada nigdje nije bio skup.

Valjda zato da ne bi previše odskakali od "baze" niti čelnici lokalne samouprave (bivše i sadašnje) ne pokazuju previše interesa za "jade mladih veltera". Primjerice, već više od dvije godine postoji uredništvo na hrvatskom Radio Subotice, a jedno profesionalno plaćeno mjesto danas dijele dvije osobe. Uz to, već četiri mjeseca oteže se s imenovanjem glavnog odgovornog urednika, a o nekakvim nakanama o proširenju programa, izjednačavanju uvjeta rada, kadrovima... niti riječi. Uostalom, zašto bi lokalna samouprava takva pitanja i postavljala kada se s njima ne susreću niti oni koji se na njih pozivaju. Tako pitanje službenog hrvatskog u Općini u biti biva političkim pitanjem koje kao export roba dobro dođe kao celofan za upakivanje priče o demokraciji.

Ipak, lokalna samouprava nije tema ovog teksta. Tema smo mi, tj. oni.

Ukoliko se ubrzo ne dođe do zajedničkog zaključka o prioritetima u oblasti informiranja i iskoristi postojeća šansa koju postojeće vlasti neodlučno nude, neće nam pomoći niti svi pritisci međunarodne zajednice, a još manje entuzijizam skupine skribomana. To praktično ne znači samo deklarativnu potporu nego i skrb oko osiguravanja kadrovskih, materijalnih i svih drugih uvjeta potrebnih za normalan rad medija na hrvatskom, sve do "diplomatskog" pritiska na lokalnu samoupravu, državu, matičnu domovinu. Pored tek na koncu međunarodnu zajednicu.

U suprotnom, ostat će nam tek da se sjetom sjećamo "Momaka iz Brazila" -- tvorca ovce Dolly, s pitanjem tko je kog klonirao i može li se ta forma kod nas uvesti kao ustavna kategorija. Za sada i ubuduće.

Vijest koja će obradovati ljubitelje

Tjedan njemačkog filma Frei!

Subotički zaljubljenici sedme umjetnosti imat će od ponedjeljka, 26. veljače, do petka, 2. ožujka, rijetku priliku upoznati se s izborom novije produkcije njemačkoga filma.

"Tjedan njemačkog filma" -- kako se u biti zove zajednička akcija "Göthe Instituta" iz Beograda, Otvorenog sveučilišta i Njemačkog narodnog saveza -- bit će održavan svake večeri od 19 sati u amfiteatru Otvorenog sveučilišta, a ono što će filmofile posebno obradovati ulaz je besplatan!

Prvoga dana bit će prikazan film Oscara Röllera "Novogodišnje odbrojavanje", sutradan djelo Petera Lichtenfeldta "Karta do Inarija"; u srijedu je na programu film Hansa Christiana Schmidta "Tajni broj 23", u četvrtak djelo Andreasa Kleinerta "Putevi u noć", a posljednjeg dana film Wolfganga Beckera "Život je gradilište".

(z. r.)

Zlatko Romić

Izbacilo ih preventivno

li je guranje prsta u oko dovoljan razlog da neko, samo zato što je esovao u savršeno legitimnim dialnim akcijama, bude maltretiran, speditovan, eventualno prođe golgotu pacanja s posla i sudskog dokazivanja neravde?

čula kažem, raspisalo se ovih dana po danjoj štampi, ali i šire, o speditivnim i otpuštenim radnicima čiji je stvarni greh što su se usudili da u sredinama formiraju neki novi dlt. I postave neka pitanja, premda je mkar bilo i guranje prsta u oko, manje ačao, iz prostog razloga što neki od njih upš ni stigli do pitanja. Izbacilo ih ma, valjda preventivno, da se pošast ne

šir. e o nedavno mnogi od tih listova nisu šilazili prostora za muke radnika zotre" koji su se na ulici našli samo zato gue usudili tražiti zaostale plate, a kada nij bilo, organizovali štrajk. Sasvim je ga priča što su ih izneverile kolege s sla, premda sam uveren da do toga ne bi šlo a je fabrički sindikat bio na njihovoj anišud je rekao svoje, oni će verovatno koropet biti na svojim radnim mestima, gčak ukus ovog iskustva verovatno adneće moći isprati...

avena slučajevima šikaniranja članova ezaisnosti", mnoga štampa propušta da i kao je reč o matrici ponašanja koja nije ju -- setimo se samo izbacivanja vore radnika "Severa" -- kao što nije aniena na "Nezavisnost", jer bez posla ajučlanovi Samostalnog sindikata.

nda povezuje ove slučajeve? koodioci, naravno. Treba samo gletiti ko su na čelu firmi u kojima dikici imaju problema: listom je reč o nje ili više istaknutim članovima

stranaka tzv. levog bloka, ili njihovim simpatizerima, jer ima i onih što članstvo ne priznaju. Svejedno, njihova bliskost sa vrhovima bivšeg režima potpuno je nesumnjiva, jer inače ne bi mogli da rade što su činili. Ili (još) čine.

Naravno, ne tvrdim da bi dosovski direktori a priori bili bolji. Uostalom, i oni se ovih dana poigravaju sa pravima (i strpljenjem) radnika, koji su decenijama ulagali u fabrike u društvenom vlasništvu, sve pod sloganom "manje plate radi bolje budućnosti", da bi im se sada nudila nova šargarepa na dugom štapu, uvijena u ambalažu navodno besmislene dileme da li je bolje da imaju posla i dobre plate, ili deonice bez dividendi. Nema tu, naravno, nikakve dileme: radnicima treba i posao i dobre plate, ali i deonice, jer su ih već odavno otplatili. Ali, to je neka druga priča.

Ako, dakle, ostavimo po strani evropskim modelima i standardima odnosa rukovodstva firme i sindikata strana shvatanja koja se mestimično pojavljuju, lako je videti da se represivne metode primenjuju uvek u slučajevima kada sindikalci iskaču iz šeme prema kojoj je njihova organizacija poželjna i prihvatljiva jedino kada predstavlja puku transmisiju volje rukovodstva fabrike.

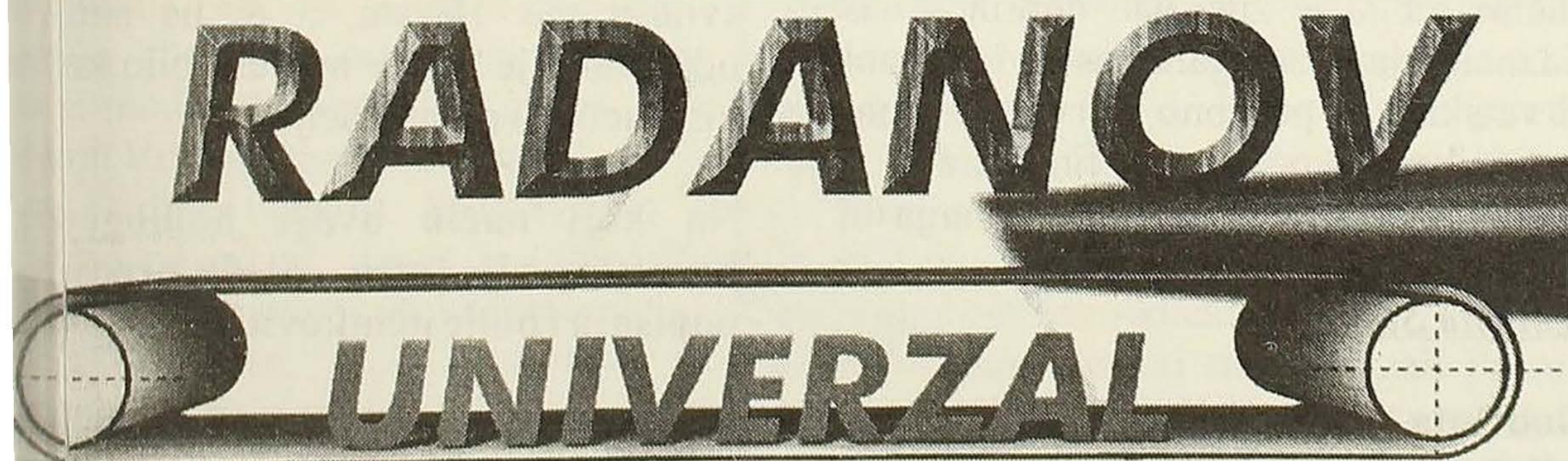
Nije u tom pogledu bio mnogo bolji ni samoupravni socijalizam, ali stanje koje je proizveo režim koji sada zovemo bivšim gotovo je bez presedana, čak i u zemljama sa kojima baš i ne volimo da nas upoređuju. Prilika čini lopova, glasi stara izreka, a totalna devastacija i urušavanje svih institucija, uz posvemašnju vlast jedne partije, stvorila je prilike u kojima se mnogi rukovodilac fabrike izvanredno snašao. Postavši praktično nedodirljivi, preduzećima koja su nominalno i dalje bila

društveno vlasništvo upravljali su kao svojom prćijom, poput razmetnog sina koji ne haje za dedovinu: troši dok ima, ne vodeći računa ni o kome... Osim sebe samog, naravno, i svojih političkih mentora. Nema tu mnogo razlike ni kod firmi koje su navodno privatizovane i čiji gazde vole priču prema kojoj sindikat i nema šta da pita, kada oni obezbeđuju dobre plate i brojne druge beneficije. Lako stečenim uglavnom se bahato i vlada, pri čemu je izvlačenje profita naravno prvenstveni cilj, u čijem interesu se nude i takozvane dobre plate...

Takvim rukovodiocima, naviklim od ranije na relativno lako manipulisanje sindikatom, poslednjih deset godina činilo se poput mitskog Eldorada: sve je na dohvat ruke, a leva smetala je lako smiriti, bilo sitnim đinđuvama, bilo bezdušnom represijom. Banovićev, do skoro jedini sindikat, bio im je u tome kao desna ruka, a retki primeri drugačijeg shvatanja uloge sindikata otpisivani su kao sračunata kolateralna šteta. Jer i Smiljanić se u Subotici pokazao potpuno nemoćnim prema fabričkim sindikatima koji su, umesto da brane interese radnika, uglavnom zastupali zahteve fabričkih gazda...

Ovih gotovo pola godine nove vlasti su uglavnom potrošile bez velikih rezultata, ali zato se ono što zovemo bivšim nije bacilo u letargiju. Kako vreme odmiče osećaju se sigurnijim, nakon prvih šokova utvrdili su malo svoje položaje i nemojmo se iznenaditi ako se haranga i maltretiranje sindikalaca nastavi, možda i žešćim tempom. Tračak svetlosti stiže od pravosuđa, pošto su do sada uglavnom svi takvi slučajevi rešeni u korist radnika. U tom kontekstu može se reći da na duži rok radnici ne gube svoje bitke. Ali, njihove gazde i ne misle na dug rok, njima je važna sadašnjost i njihovi trenutni položaji. A direktori i navodni vlasnici nisu maknuli sa svojih mesta...

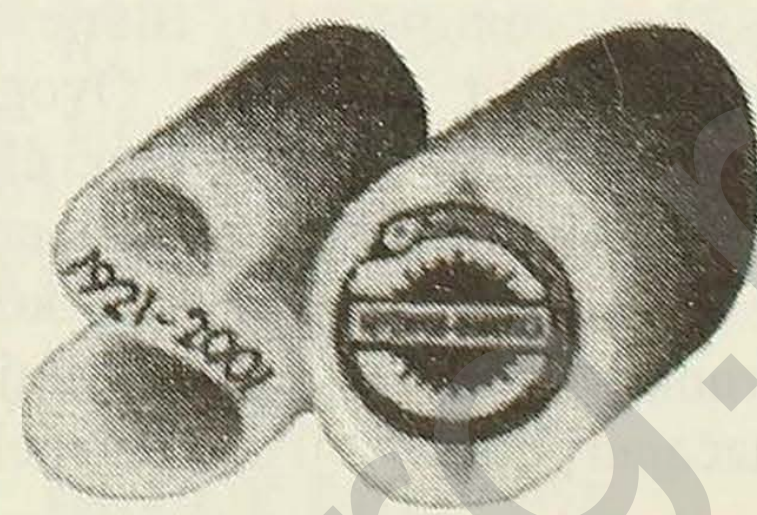
Đorđe Dragojlović

Novi Bečel, Josifa Marinkovića 154
Tel/fax: 023/773-452, 771-067

ojetovanje, proizvodnja i montaža
mšinsko tehničke opreme za:
unjanje, mlevenje, prijem i transport žitarica
horizontalne protivstrujne mešalice za
šavjanje praškastih komponenata
lisover mešalice za umešavanje tečnih
poznata
linikičari
roizodnja stočne hrane

-- potpune krmne smeše
-- dupunske krmne smeše
3. Prizvodnja i odgoj koka nosilja od 18 nedelja
4. Proizvodnja priplodnih pilića TETRA SL
5. Prizvodnja konzumnih jaja
Telefoni:
(023) 773-452; 771-067
(024) 554-584

**NOVOOTVORENA
VETERINARSKO
POLJOPRIVREDNA
APOTEKA**

u Subotici, Jugoslovenska br. 47
Telefon: 024/567-926

Društvo nije poligon za razne igre

Transformacijom Društva u centar, je značajan pomak koji ima perspektivu. Kultura zahtijeva značajna sredstva, no zbog poznatog odnosa Pokrajine i Republike ona su izostala, ti se odnosi u interesu suživota moraju normalizirati. Nadamo se da se stanje oko struje normaliziralo, pripremili smo i izmjenu Statuta, Skupština je u planu za 10. ožujka. ** U okviru proslave Milenija mađarske državnosti namjera je da se organizira zajednička izložba, gdje bi se slikovito prezentirao doprinos i utjecaj Bunjevaca u izgradnji povijesti u panonskoj regiji: na umjetničkom, kulturnom, gospodarskom i političkom području.

Poznat i cijenjen subotički odvjetnik, dugogodišnji pregalac na polju kulture, predsjednik HKC-a "Bunjevačko kolo". Jedan od osnivača "Bunjevačkog kola" 1970. Aktivan na političkom polju, vijećnik Skupštine općine Subotica u ovom sazivu. Otac troje djece. Zaljubljenik salaša, užem krugu poznat po mobi, koju uz dobru krumpiraču priređuje svakog proljeća za svetog Josu.

Prošlo je 5 godina otkako se Kulturno umjetničko društvo "Bunjevačko kolo" transformiralo u Hrvatski kulturni centar "Bunjevačko kolo". Što biste mogli reći o pomaku, značaju i perspektivi Centra?

B. I.: "Bunjevačko kolo" je rodila želja da jedna velika skupina kulturnih djelatnika organizirano radi za dobra Hrvata Bunjevaca. Koncem 60-tih, KUD je bio jedino mogući oblik organiziranja, pa smo tako i počeli. Na početku je želja živjela otjelotvorena u "Kolu", međutim nakon toga su dugi niz godina živjeli posebno, želja na jednoj strani, a organizacija svojim posebnim životom. Među članstvom je stalno bila namjera da, čim to prilike dopuste, naše "Kolo" bude ponovo "hrvatska institucija". Koncem 80-tih i početkom 90-tih u upravu su polako ušli ljudi koji su bili spremni da strpljivim radom s članstvom ponovo "Bunjevačkom kolu" vrate atribut "hrvatski". Ovoga puta Kulturni centar, tako je "Kolo" i po članstvu i po programu rada, a i po imenu sada središte u kojem se okupljaju sve aktivnosti u kulturnom životu nas Hrvata-Bunjevaca. To je značajan pomak koji ima perspektivu.

Učinili smo koliko smo mogli

Identitet Hrvata-Bunjevaca na ovim prostorima "održava" se čuva i njeguje preko postojećih institucija. Je li njihov doprinos adekvatan postignutim rezultatima, ili se moglo više?

B. I.: Duboko sam uvjeren u tom da sve naše kulturne institucije pomažu očuvanju i buđenju naše nacionalne svijesti, u

proteklom razdoblju i jedino pored Katoličke crkve. Po mom mišljenju političke organizacije ne pridonose očuvanju ili buđenju nacionalne svijesti, već samo ubiru plodove postojanja te svijesti. U proteklom razdoblju "prave" institucije koje su mogle više učiniti nisu postojale i za to je bilo potrebno maksimalno podržati ove koje imamo, a smatram da su one učinile prema svojim mogućnostima.

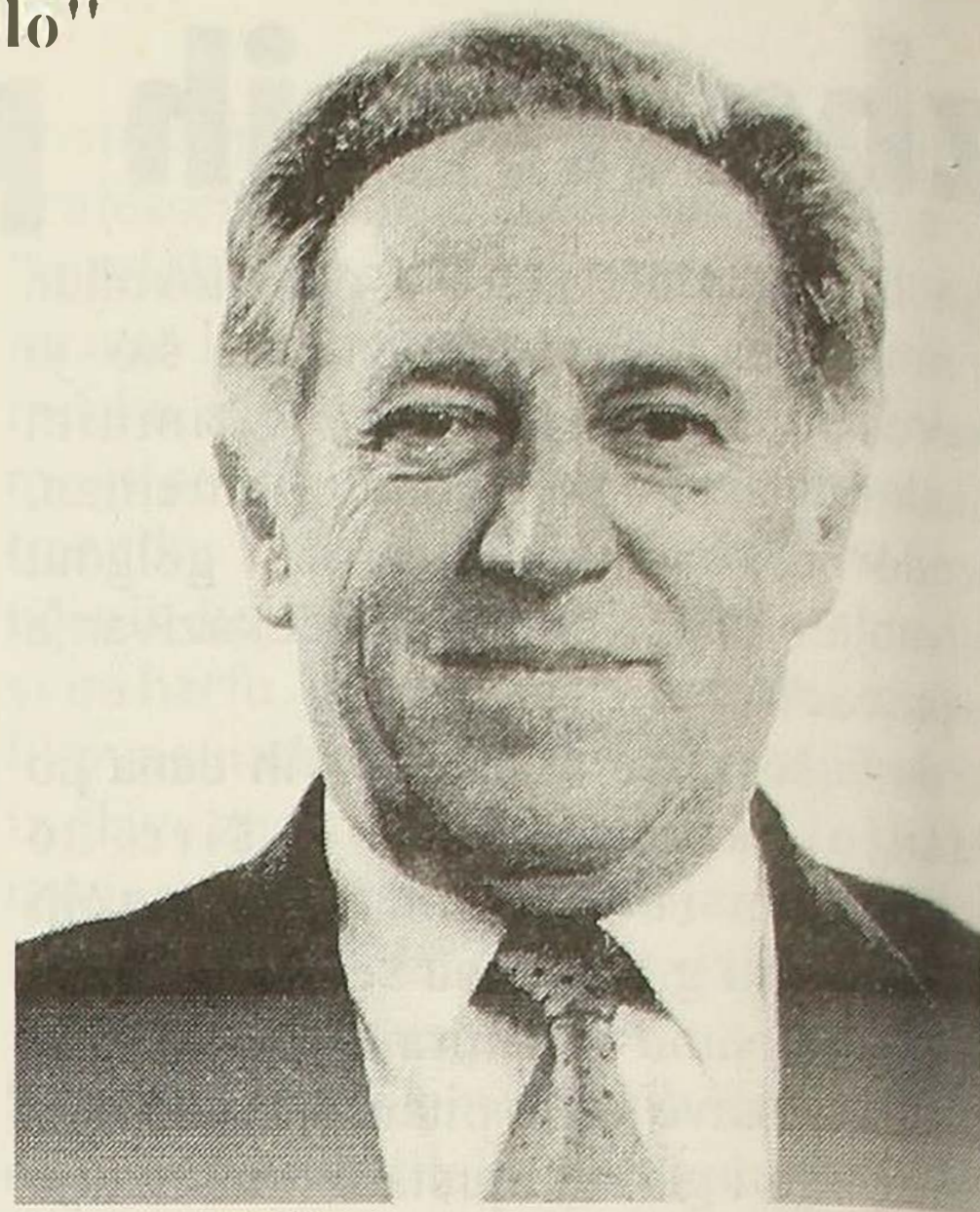
Za svaku djelatnost potrebna su odgovarajuća sredstva. Na koji način i tko financira djelatnost, kako Centar, tako i šire?

B. I.: Za rad jedne kulturne institucije zaista su potrebna značajna sredstva, jer bez njih se ne mogu ostvarivati kvalitetniji programi. Zbog opće poznatog odnosa Pokrajine i Republike prema nama Hrvatima, Hrvatski kulturni centar od njih u proteklom razdoblju nije dobijao ništa. Općina je sudjelovala u financiranju naše djelatnosti, ali su ta sredstva bila veoma skromna, pošto prema sadašnjem stanju ni općine ne odlučuju o značajnim sredstvima. Nadam se da će se prema nama promijeniti odnos Pokrajine i Republike, a isto tako da će i Općina imati na raspolaganju više sredstava. Naš rad su pomagali i razni sponzori i ta pomoć je dolazila na razne načine i bila je značajan doprinos našem financiranju. Pomagala nas je i Republika Hrvatska, a posebno Hrvatska matica iseljenika, tako što je financirala naša gostovanja, razne seminare, putovanja itd.

Izmjena Statuta

Godišnja izborna skupština Centra je odložena. Što je razlog i kada se planira?

B. I.: Koncem prošle godine zakazana je godišnja skupština "Bunjevačkog kola". Ta skupština je izborna, međutim bilo je to u vrijeme nestašice struje i u trenutku zakazivanja nitko nije znao hoće li u "Bunjevačkom kolu", gdje se trebala održati, biti struje. Na skupštini je trebalo biti podnijeto izvješće o radu, usvojen novi program i izabrani novi organi. Na samoj

Skupštini je predložena i izmjena n. odredaba Statuta i kada je to usvojeno, k. prijedlog da se glasovanje prilikom iz. novih organa obavi pismeno, u. uvjetima, bez struje, bilo je normalno d. Skupština odloži. Smatramo da se stanje struje normaliziralo, pripremili sm. izmjene Statuta, prošli su Nova godi. Prelo i nova Skupština se planira za ožujka 2001.

Stoje li u pozadini i neke dodatne igre?

B. I.: Hrvatski kulturni centar ne bi tr. biti poligonom ni za kakve igre. Neki. članovi smatraju da su ipak u pitanju igre i dosta njih me je na to upoz. Međutim, "Bunjevačko kolo" kao Hrv. kulturni centar mora biti iznad svih tih i mora biti faktor zajedništva u na. narodu, jer oko programa rada našeg Ce. ne bi smjelo biti podjela. Svima nam. interesu sakupljanje, proučavan. promicanje naše kulturne baštine, temelja naših nacin. posebnosti u d. kraju u odnosu na druge s kojima živim. ovim prostorima. Isti je slučaj i s današ. kulturnim stvaralaštvom. Sve što rad. pridonosi očuvanju i izgradnji nacio. svijesti nas Hrvata, a to ne smije. odnosno nije protiv interesa bilo koje institucije ili organizacije.

Na koji način ovdje homogeniz. hrvatsku zajednicu glede predsto. popisa, a i bolje učinkovitosti?

B. I.: Sloboda je prava riječ. Slob. razmišljanju, sloboda u djelovanju je d. do svih naših različitosti i to je dob. sloboda je dovela do toga da mi na po. Vojvodine danas imamo veći broj kul. institucija i političkih organizacija od. svaka pronalazi svoje puteve djelovar. osigurava i način da se može priči. broju različitih pojedin. Homogeniziranje naše zajedni. potrebno samo oko najbitnijih stvari, z. se uz suradnju svih naših institu.

Raskid Pacte convente

rganizacija dogovorimo da su to te stvari. reclojeći popis pučanstva koji pominjete e svakako jedna od stvari oko koje se svi nomno okupiti kako bismo osigurali ravno izjašnjavanje pripadnika našeg araa, kao i točan upis tog izjašnjavanja od ranosoba koje će vršiti popis.

Prev. Foruma samo još neki pojedinci

e li tomu Forum hrvatskih institucija i rgazacija u Vojvodini, kao krovna nsticija Hrvata, našla sa svojim lanama pravo mjesto?

I. Smatram da je brojnost institucija eđi nama Hrvatima u Bačkoj naša valita. Međutim, svakako da ne bi bilo obrn da te institucije međusobno ne racuju oko utvrđivanja i ostvarivanja ajbnijih i zajedničkih interesa svih rva, bez obzira na njihove posebne korsti da više pripadaju jednoj ili drugoj stituciji. Forum je utemeljen kako bi bio edije u kojem bi se dogovaralo o ratikim pitanjima našeg naroda i tvrcvao minimum suradnje naših stitucija i organizacija, ne dirajući u motalnost svih njih i ostavljajući obrcolnost da budu udruženi. Protiv rada Formu su samo još pojedinci koji ne vacu značaj ujedinjavanja dobrih ideja, natnući da o svemu trebaju odlučiti obrn ili samo njihove institucije, ne jećući da to većina našeg naroda ne hvla. Smatram da je onaj tko je protiv ruma, protiv našeg zajedništva.

dano su održani razgovori u Baji va iz Jugoslavije i Mađarske. Što su i bi smisao i cilj razgovora?

I.: talno postoji dobra suradnja između vat iz Jugoslavije i Mađarske. Razlog ne mo i mi Bunjevci koji živimo dijeđeni trijanonskom granicom u obje zav. Hrvati koji žive u ove dvije države auhtoni i najbrojnije, te je kod njih i snaniji interes za osnivanje posebnog da u matičnoj zemlji za vezu svih ohnih Hrvata s matičnom zemljom. To itene dugotrajnih razgovora, a osidni povod za susret predstavnika vatse državne manjinske samouprave i vea Hrvata u Mađarskoj s dsuvcima Foruma koji su održani 3. i vdače je proslava milenija Mađarske aveBunjevci su sve do 1918. živjeli u toj avu nakon toga jedan velik dio ostao je an je. Kroz više stoljeća Bunjevci su i pčat povijesti mađarske države na jetičkom, kulturnom, znanstvenom, porskom i političkom području. U iru proslave milenija postojanja lane države namjera je da se organizira ebri izložba koja bi bila povijesni prikaz utnosti Hrvata-Bunjevaca u Mađarskoj.

Negdje početkom zlatnih sedamdesetih ovog stoljeća bili smo na izletu u Segedinu moj prijatelj Debeli K. alias V. Tomić ili T. Vojnić, ne znam točno, inače kustos muzeja prolaznih stanica, kako Borges naziva žurnaliste.

Putovali smo mojim crvenim volkswagenom, koji sada leži na nekom groblju automobila a tada je u susjednoj zemlji izazivao opću pozornost u tada siromašnoj državi "gulaš socijalizma".

Ponašali smo se kao pijani milijunaši punih džepova jeftinih forinti, uzeli sobe u najskupljem hotelu "Royal" u centru, objedovali u ekskluzivnom "Alabardosu" i završili navečer kao pijani Jugosi u "Jegeskonyhi", nekakvoj zalogajnici najnižeg ranga i sumnjive klijentele. Tada smo riješili oko ponoći da otkazemo kao ovlašteni Hrvati, PACTU CONVENTU iz 1102. godine, što smo i objavili nazočnom pučanstvu, tako što smo napisali verzalom na velikoj salveti otkaz međudržavnog ugovora naših preda, istina dalekih i nekakvim pribadačama i rajsnehlama to pribili na lamperiju na zidu krčme "Hladna kuhinja" na periferiji Szegeda i vjerovali smo tad onako pijani da smo obavili povijesni posao i da ćemo barem ući u Krležin leksikon kao Zrinski i Frankopani. Budući je bio 20. kolovoza, posvuda su bile izvještene nekakve glat crvene zastave i barjačići bez ikakvih oznaka kao bajagi Dan njihovog ustava, a na užas mog prijatelja Debelog K. koji zna perfektno mađarski ja sam urlao cijelo vrijeme, idući u hotel "Nije ovo bokternica ni željeznica, skinite te crvene runde"! Srećom, nitko nije razumio riječi ni hrvatski, ni srpski, ni bošnjački, ni crnogorski ili slično, u tom opskurnom milijeju prvo krčme, a potom ulice. U hotelu mi je noćni portir objasnio da su one "crvene runde" njihove partijske zastave, a kad sam ja pitao gdje je srp i čekić, mirno mi je rekao da bi to bila sovjetska zastava u tom slučaju. Ja sam onako mudro prepun "bikove krvi", jakog vina, njemu odgovorio da je moj otac dobro rekao da je to "Magyar király kommunista párt" i točka. Za dobru napojnicu nas je doveo do soba na spavanje i nije nas otkucao.

Kako bilo da bilo, mi smo otkazali Pactu conventu iz 1102. zauvijek, ujutro se nekako istrijeznili i za svaki slučaj pobjegli zorom u Suboticu gdje smo ipak oglasili naš povijesni prilog naciji u quasi-bohemskom krugu naših prijatelja i znanaca.

Po prilici četvrt stoljeća kasnije krenem ja u Tompu po sir i salamu, stari auto mi se pokvari s naše strane granice na Kelebiji i ja se zaputim pješice do prvih prodavaonica na ulazu u Tompu, kad iz šumice na nekom križanju iskoče dva ročna vojaka, neka djeca, i uhapsu me kao sumnjivu osobu koja

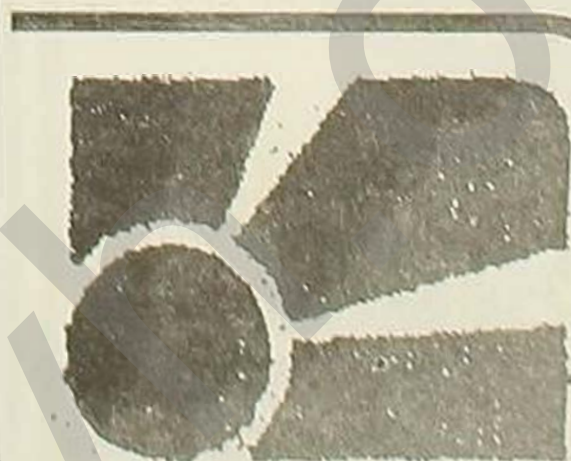
jedina ide putem pješice, jer svi idu automobilima u koloni. Telefoniraju s bandere nekom "hadnagyu," stiže otrcana verzija nekakvog ruskog džipa, strpaju me tamo i pravac vojarna. Gotov sam, proleti mi glavom, ovi će otkriti da sam ja taj koji je otkazao PACU CONVENTU i završit ću kao Zrinski i Frankopan na panju, ali ne u Bečkom Novom Mjestu već tu u kunsjoj vukojebini na pijesku vijavcu.

Onda su vojnici raportirali nekom "föhadnagyu" da mi je pasoš sumnjiv, jer ima mnogo pečata i nepročitljivih žigova i ne vidi se dan i datum kada sam ušao u Mađarsku, da idem pješice kao nesvijet i još gledam lijevo desno ili zvjeram kao nekakav špijun valjda, što je već dovoljno sumnjivo! Vidi natkapetan da sam čovjek od preko pedeset godina, da mi je stalno sve to smiješno, a i ja vidim da je njemu preko glave od prerevnih momaka vojaka i naredi da me nose istim džipom natrag na granicu i da tamo neki još viši časnik utvrdi odgonetajući zamrljane žigove kad sam prešao granicu. Tako i bi i tamo neki moj vršnjak u uniformi se dobro izdere na nižu vojsku da su slijepci itd. jer se lijepo vidi da sam prešao granicu prije par sati i neka me odmah puste, a meni naredi da ne idem pješice, u graničnom pojasu jer je "ovo motorizirana zemlja". Opalac, pomislim, "gulaš socijalizam" je otišao k vragu, tu su multinacionalne kompanije i neki drugi paktovi sa Zapadom što će ih koštati, što naši kažu, ko svetog Petra kajgana, i zaključim da su i oni raskinuli PACTU CONVENTU iz 1102., tj. prihvatili prijedlog i otkaz moj i Debelog K., nakon dugo godina promišljanja!

A ukoliko zakluče neku novu Pactu conventu, mi tu nismo sada više ništa krivi!

Milivoj Prčić

**MENI RUČAK I MENI VEČERA,
BANKETI, GODIŠNJICE,
SVADBE, ROĐENDANI,
IMENDANI I
DRUGE PRIGODE...**

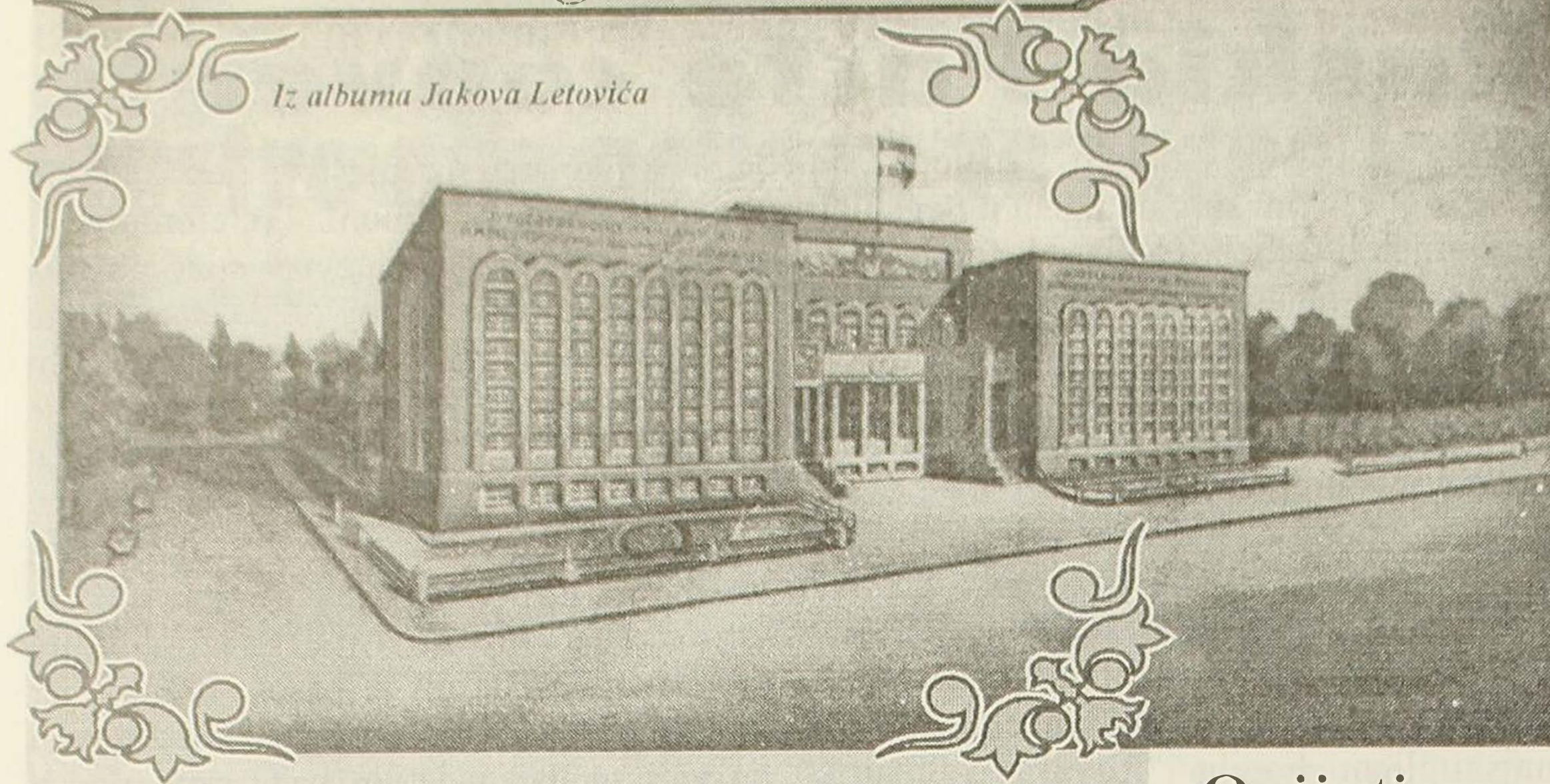

**RESTORAN
KAFE
PIVNICA
NÉPKÖR**

Informacije i rezervacije: 555-480

Iz starog albuma

Iz albuma Jakova Letovića

D rveće je raslo, zalivano, kada je lad počeo darivati posjećeno. Izgrađena je zgrada, danas u njoj stoluje Ljubiša Ristić. Subotica, kao grad filmskog festivala nema ni jednu zatvorenu kino dvoranu. A nema ni sokolova. Ostale su samo vrane.

Aforizmi

- * U trenucima lucidnosti meni se oči zatvaraju
- * Poludio bih da nisam skrenuo
- * Od svih domaćih ljudi najbolje prolaze strani plaćenici
- * Neodgovorni političari lako odgovaraju na naša pitanja
- * Naši najpoznatiji spomenici posvećeni su neznanim junacima
- * U policiji je najtočnija knjiga otisaka
- * Narodu je dobro, problem je pojedinac
- * Zajedno idemo najviše usamljeni

Dužo Runje

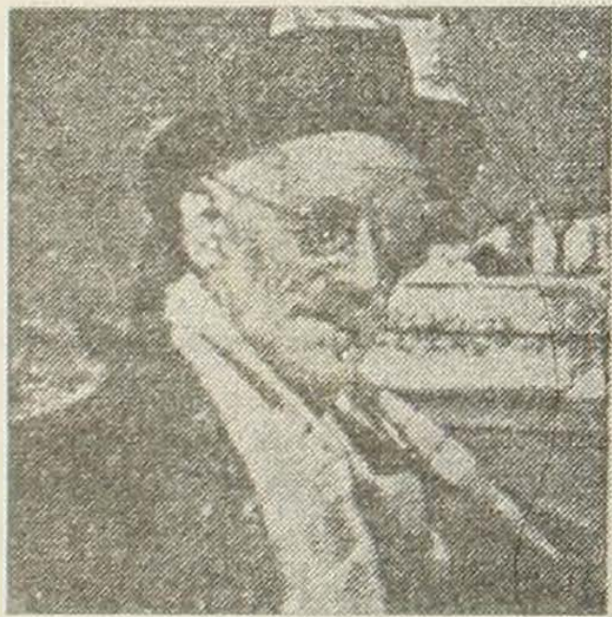
Krležijana

Naša domovina

U vijek do danas ravna horizontala pučine zvonila mi je kao pjesma. Ona je obris ove lopte po kojoj hodamo, ona je obris ove planete, koja se zove Zemlja, Zemlja je globus, a globus, to je naša domovina. Od nostalgije za ovom plavom, zelenom loptom, čovjek je kao albatros širio svoja krila.

Miroslav Krleža, 1920.

Jamnes Joyce

Ulysses /25./

R uka mu okrenu stranicu. Nasloni se natrag i nastavi, kao da se sad-na sjetio: *On što po moru hodaše*. I ovdje na ovim malodušnim srcima leži njegova sjena, i na srcu i oko usana podrugljivaca, i na mojem srcu. Leži na njihovim revnosnim licima, koja mu nuđahu danak. Caru što je carevo, a bogu što je božje. Dug pogled iz tamnih očiju, zagonetka izreka, koja se na razboju Crkve tkala i još uvijek tke. Uistinu.

Gonetaj, gonetaj što ti krijem

Od oca mi sjeme, da ga sijem.

Talbot tutne zatvorenu knjigu u torbu.

- Jesam li sve ispitao? upita Stephen.

- Da, gospodine. Hokej u deset, gospodine.

- Pol dana slobodno, gopsodine. Četvrtak.

- Tko će riješiti jednu zagonetku? upita Stephen.

Spremahu knjige; olovke klepetale, a stranice šuštale. Sabijali su

Naš izbor

Francis Ponge

Vrtuljak

Kao na vrtuljku
Vrti se crni konj
Sablasni galop
zanimio s večeri
kruži uokolo
prostrana dvorišta
otvorena prolaznoj
nadi bljeskova
ljubičasta sutona
poput neobična karanfila.

Opijati

Dim cigareta, alkoholna pića a vjerojatno i drugi opijati u nekim, organizam "neštetnim", količinama poticajne su u stvaralačko radu, nesumnjivo. Problem nastaje kada se treba odrediti "dovoljna količina", jer upotreba opijata u količinama prekomjernih poticajnih organizmu stvara zavist i naviku koja vremenom razara i degradira ličnost. (m. k.)

Mudrost

Prije nego što krenemo na put, naučimo putovat.

Razlika između vina i žene

1. Vino je poneki put kao i žena, ako ga ne njeguješ ono te iznevjeri.
2. Vino kad prašta zaboravi, žena i kada zaboravi ne prašta.
3. S vinom nikada nisi sam. Sa ženom i kada ste u dvoje upitno je: ili jedan fali ili je jedan suvišan.

se u gomilu, pričvršćivali remenje, zakopčavali predice na torbama, a pritom su se svi veselo raskokodakali.

- Zagonetku, gospodine? Pitajte mene, gopodine.

- O, pitajte mene, gospodine.

- Evo zagonetke, reče Stephen:

Pijetao kukuriče bodro,

a nebo bijaše modro.

Zvona na nebu u sav glas

javlja ju: sad je jedanaesti čas,

vrijeme za tu jadnu dušu

da u nebu nađe spas.

- Što je to?

- Da, što je to?

- Još jednom, gopsodine, nismo dobro čuli.

Dok im je ponavljao stihove, oči su im postajale sve veće. Nakon kratke šutnje Cochrane reče:

- No što je to gospodine? Mi odustajemo.

Stephen, kojeg je nešto gicalo u grlu, odgovori:

- Lisica, koja pod grmom božikovine pokapa svoju baku.

On ustade, prasnu u nervozan smijeh, a u njihovim poklicima odjekivaše strah.

U vrata udaraše palica, a iz hodnika zaori glas:

- Hokej! (nastavit će se)

Osnovan Red vitezova vina "Arena Zabatkiensis"

**Veritas
attributa
vino est**

Pod ovim geslom, preuzetim od Plinija Starijeg, okupilo se 14. februara na Hajukovu 56 naših sugrađana da bi osnovalo Red vitezova vina "Arena Zabatkiensis" (Subotički pesak). Među osnivačima su brojni vinogradari i vinari sa subotičko-horgoške pešcare, na potezu od Tavanakuta do Horgoša, stručnjaci za vinogradarstvo i vinarstvo, istaknute ličnosti javnog života, poznati ugostitelji i turistički radnici, novinari...

Red "Arena Zabatkiensis" osnovan je kako bi njegovim članovima "udruženim snagama" proširili dobar glas vina sa peska, slavili ova dar prirode i umeće vinogradara i vinara, negovali i razvijali tradiciju i kulturu

vina", zapisano je u Pravilima reda.

Osnivanje Reda najavljeno je na prezentaciji vina privatnih proizvođača, održanoj na dan svetog Vincenta, zaštitnika vinogradara i vinara, 22. januara i još tada je odlučeno da ceremonija osnivanja bude održana 14. februara (prvog, prema julijanskom kalendaru), na dan posvećen jednom drugom svecu, takođe zaštitniku vinogradara i vinara, svetom mučeniku Trifunu.

Veliki majstor Vinskog reda Szent Vince iz Segedina **Mihalj Filep** (Fülöp Mihály) i vitez Vinskog reda Biovino iz Baje **Tereza Horvat Skenderović** (Horváth Skenderović Teréz) promovisali su osnivače "Arene Zabatkiensis" u vitezove. Za prvog Velikog majstora Reda izabran je **Veljko Mulina**, poznati stručnjak za vino, jedini privatni proizvođač penušavog vina u našoj okolini. Imenovan je i prvi ambasador novog reda: ovu titulu dobio je segedinski Veliki majstor **Mihalj Filep**. (d. d.)

Rač na oko (instant obrok)

Potrebno: 2-3 psovke, srednji prst, raja, oko (1 i 2 komada), biftek, hanzaplast i (eventualno) zavoji i liječnik

Priruka: Hladna raja najlakše se zagrije tako što ćete joj iz čista mira spomenuti mjesto podrijetla, najbliže srodnike ili alternativni način pušenja. Ako ni to ne pomaže, zakuhaite tako što ćete joj pokazati srećni prst - sigurno će se zagrijati. Tim čenom Vi ste svoj posao obavili, sve ostalo je u dmeni mašte raje. Nakon što je i ona obavila svoj posao, stavite sirovi biftek na čitao ukoliko je raja temeljito obavila svoj posao, sjetite se imate li među prijateljima kojeg liječnika.

Pozor: Ovaj obrok ne preporučamo osobama krhokoga zdravlja, jer raja ponekad može imati veoma ljuti okus.

Savjet: Raja na oko omiljeni je obrok diljem svijeta, napose na jugoistočnoj hemisferi

zemljine polulopte, ali se s pravom može reći kako je upravo u našim krajevima dobila epitet-specijalitet. Riječ je o vrlo praktičnom instant obroku čija priprava ne iziskuje gotovo nikakva prostorno-vremenska ograničenja. Raja na oko možete dobiti u vlastitu domu (prigodom kakva slavlja), na ulici, u kinu, na semaforu (napose kada je zeleno, a Vi stojite), na radnome mjestu, na plaži, u kazalištu, hotelu... Riječju, svuda i u svakoj prilici. Ah, da: Dobar tek!

Peuka sponzorima

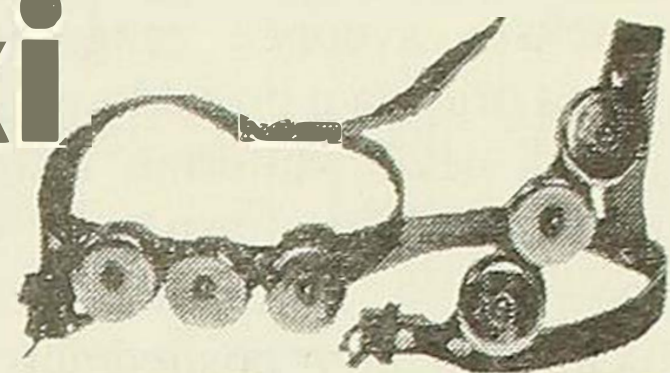
"Neka Vam ne dodija činiti dobro" (Iz Biblije)

Tradicionalni skup Likovnog odjela HKC-a "Bunjevačko kolo" sa sponzorima likovne kolonije "Bunarić" 2000. priredio je u restoranu "Dukat" 20. veljače svečanu večeru gdje se u ime odjela prisutnima zahvalio **Josip Horvat**, a značajnijim sponzorima umjetnička djela nastala na ovoj koloniji uručila je ravnateljica likovnog odjela HKC-a "Bunjevačko kolo" povjesničarka umjetnosti **Olga Bram**. Goste je pozdravio predsjednik Centra **Bela Ivković**. (v. s.)

Predstavljanje knjige Stevana Tonkovića Pipuša "Dragulji bunjevačke riznice"

Biser u zvuku bunjevačkih zvečki

"Hvala svima koji ćete očuvati bunjevačke narodne igre" završne su riječi **Stevana Tonkovića Pipuša**, autora knjige "Dragulji bunjevačke riznice" na predstavljanju, održanom 19. veljače u vijećnici Gradske kuće.

Pored autora, o knjizi su govorili lokalni ministar kulture **György Boros**, tajnik Saveza amatera Vojvodine **Sava Mučibabić**, koreograf **Marko Marjanušić**, povjesničar umjetnosti **Bela Duranci**, (bivši) folklorac "Bunjevačkog kola" **Dejan Kovač** i umjetnički rukovodilac Subotičkog tamburaškog orkestra **Stipan Jaramazović**. Svatko od njih iznio je zapažanja i istaknuo značaj ovakve publikacije sa zajedničkim nazivnikom knjige da je ona razigrani poziv koji nastoje i žele njegovati i sačuvati običaj i kulturu bačkih Bunjevaca, oplemenjene laganim korakom, jer se samo na ovaj način to bogatstvo može otrgnuti od zaborava.

Sava Mučibabić nazvao je Pipušovu knjigu "Biblijom Bunjevaca", a Bela Duranci istaknuo kako ona predstavlja "sunder" u koji su usisani svi biseri bunjevačkih običaja i kulture. Recenzenti knjige su dr. **Olivera Vasić**, dr. **Bruno Ravnika**r i **Viktor Čelant**. Fotografije su uradili **Augustin Juriga**, **Bela Francišković** i **Lenislava Vojnić Purčar Pinter**.

Knjiga je objavljena u izdanju Saveza amatera Vojvodine iz Novog Sada i "Future" iz Petrovaradina.

Prigodni program uveličali su tamburaški ansambl "Neven", veterani OKUD-a "Mladost" i članovi HKPD-a "Matija Gubec" iz Tavanakuta, koji su izveli nekoliko bunjevačkih igara. Program je završen pozdravnim govorom autora, a uz pratnju Subotičkog tamburaškog orkestra **Zvonko Bogdan** je završio pjesmom "Bunjevačko prelo".

Tamara Babić

**U KAFANI "DUKAT"
MENI RUČAK I
DOMAĆA KUJNA.
NAJPOVOLJNIJE U SUBOTICI:
SVADBE, ROĐENDANI,
POMENI...
Telefon: 555 738**

Ne skitam, već čitam Ozbiljan teorijski časopis

Habitus, br. 2, časopis Centra za multikulturalnost, Novi Sad 2000., str. 214

Ne treba, na žalost, posebno velike mudrosti da bi se došlo do spoznaje ili uvida kako je u kontekstu sveopće razgradnje i raspadanja našega društva u proteklom razdoblju došlo i do gubitka nekih kulturnih institucija, obrazaca i kodova, te do drastičnog srozavanja oblika ispoljavanja kulturnih interesa i potreba. Recimo, tijekom posljednjeg desetljeća nestalo je sa srbijanske scene gotovo svih relevantnih časopisa koji su za cilj imali *teorijsku* tematizaciju društvenih pojava oko nas, a premalo njih se pojavilo novih. Tako se čini da smo društvo kojemu nije potrebno vlastito teorijsko samopromišljanje, što dakako jest pogubno...

Istina, netko bi s pravom mogao primijetiti da od nedavno postoji i izlazi *Nova srpska politička misao*, zatim da relativno redovito izlazi još i *Sociologija* ili *Letopis Matice srpske za društvena pitanja*. Pa ipak, mora se ujedno i priznati da odavno ne izlaze *Theoria* ili *Gledišta*, nema također poodavno ni *Dela* ili *Filozofskih sveski*... Jednostavno je preočito da je časopisna produkcija u području društvenih i humanističkih znanosti u Srbiji doživjela, ali i nadalje doživljava, veliku krizu.

S druge strane, ne treba smetnuti s uma ni činjenicu da je u časopisima po unutrašnjosti zemlje odavno na djelu neprilična i gruba *književicizacija* istih, u smislu da se nerazumljivo reducirajuće "gura" samo tzv. književna produkcija. Dakle, istodobno se po

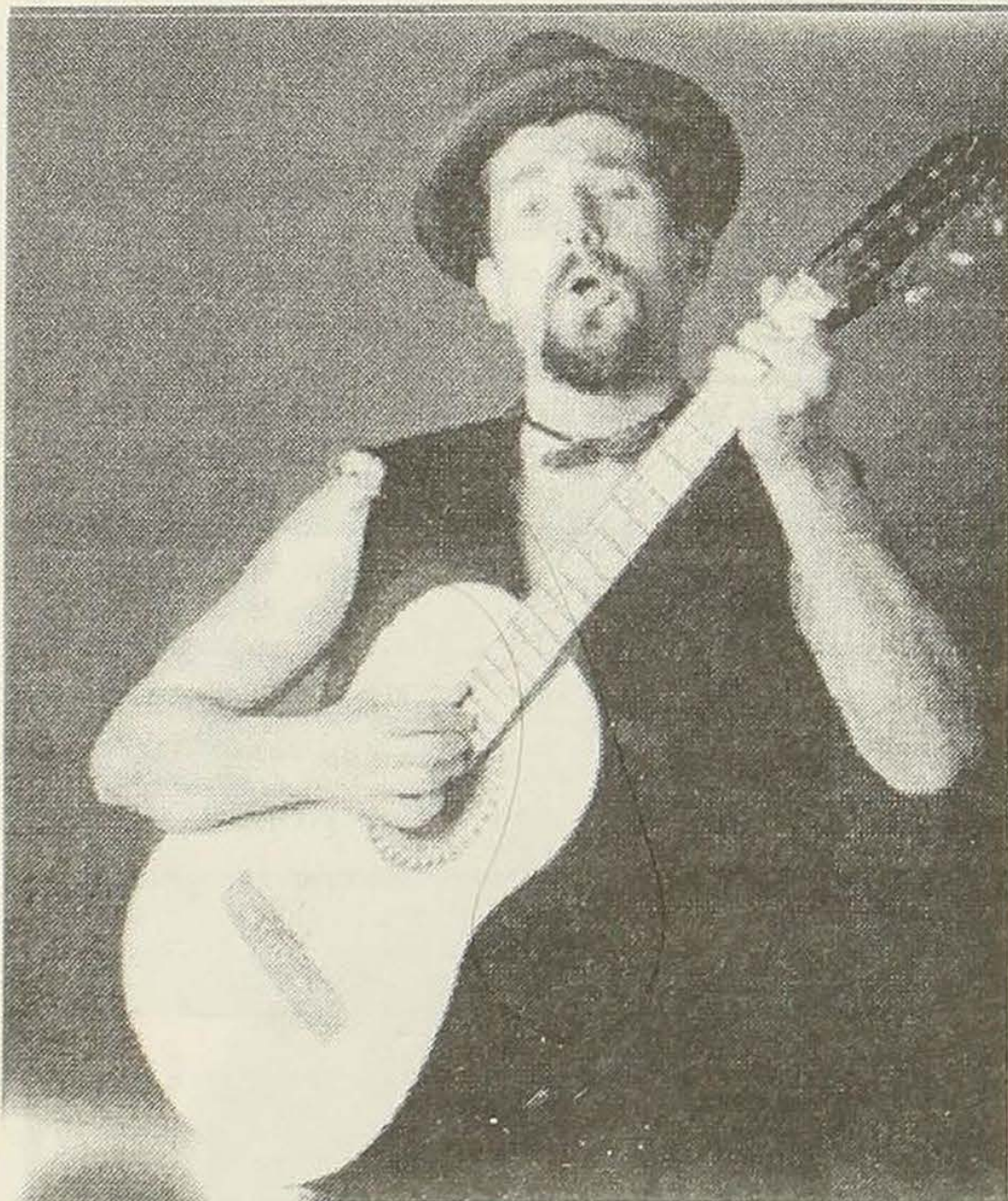
provincijama ostaje željezno gluh i nijem glede potrebe za objavljivanjem znanstveno-teorijskih tekstova o različitim društvenim fenomenima. Najbolji primjer ove pojave jesu časopisi i u "našem malom mistu" (počev od *Rukoveti*, preko *Luče* do *Klasja naših ravni*), koji su gotovo hermetično zatvoreni za sadržaje navedene provenijencije.

No, to vapijuće polje potrebe za viševrsnom tematizacijom nekih društvenih pojava vrlo uspješno je počeo nadomještati projekt naklade časopisa pod nazivom *Habitus* novosadske nevladine organizacije Centar za multikulturalnost. Naime, Centar je 1999. objavio pilot ili nulti broj *Habitusa*, da bi se prvi broj pojavio proljetos, a drugi koncem prošle godine. Uredništvo *Habitusa*, kojega vrsno vodi jedan od najjementnijih vojvodanskih teoretičara i filozofa Alpár Losonc, za programski je cilj časopisa postavilo objavljivanje radova koji teorijski elaboriraju različite oblike multikulturalnosti, no istodobno iz vidokrug interesa ne ispuštaju ni druge teme koje su od značaja za društvene znanosti (npr. tranzicija). Ono što se također čini značajnim jest da Uredništvo *Habitusa* ne nastoji objavljivati radove samo domaćih autora, već zavidno ostvaruje i suradnju sa znanstvenicima iz srednje Europe (Mađarska, Rumunjska, Hrvatska...).

Tematski promatrano, svaki broj *Habitusa* podijeljen je u četiri cjeline: *Gledišta*, *Prošlost* i

sadašnjost, *Tranzicije* te *Prikazi*. Tako u drugom broju *Habitusa*, kojega ovdje prikazujem u rubrici *Gledišta* donosi se tekst mađarskog mislioca Jánosa Kisa *Postoji li alternativa nacionalnoj državi? Odgovor Willu Kymli*, koji je našoj javnosti poznat prije svega prevedenoj knjizi *Neutralnost države* (Srijem Karlovci Novi Sad, 1996.), te ogled glasov nosovadskeg pravnog teoretičara Net Dimitrijevića *Ustavna demokracija ili spriječiti vladavinu naroda*. U rubrici *Prošlost* i *sadašnjost* objavljeni su zanimljivi radovi mađarskog znanstvenika podrijetlom Rumunjske Imrea Pászkae (*Srednja Europa i dimenzije značenja*), te Christianoa Codagn (*Nova nacionalna politika i nova nacionalne zajednice u Rusiji*). Béla Gresko Dorothee Bohle su koautori zanimljive komparativističke studije *Razvojne šanse europskoj periferiji: komparacija mađarske i poljskog povratka u Europi*, a Alpár Losonc respektabilno piše na pionirsku temu *Postoje li komunalne dimenzije u ekonomiji* u rubrici *Tranzicije*. Na kraju drugog broja *Habitusa*, u rubrici *Prikazi*, objavljen je recenzije knjiga Marthe C. Nussbaum i Joela Cohena *Za ljubav domovine (rasprava o granicama patriotizma)* (Biblioteka «XX vek» Beograd 1999.) iz pera Tomislava Žigmana, zatim knjige Andreae Semp *Multikulturalizam* (Clio, Beograd 1999.), koju potpisuje Radoslava Ikonov, a Alpár Losonc recenzira knjigu Cynthia Willetta *Theory of Multiculturalism: A Guide to the Current Debate*, koja je objavljena u SAD-u 1998.

Ljubomir Kovačić

Predstava Hrvoja Zalara subotičkim i tavankutskim mališanima

Pavao i njegov glavao i još ponešto

smo je prihvatili. Dujo Runje i Ljubica Suturović predočili su lokalnom ministru kulture Györgyu Borosu sve kvalitete i značaj predstave za multikulturalnu i multinacionalnu sredinu za kakvu Subotica slovi, i zahvaljujući njegovom razumijevanju i pomoći došlo je do ovog gostovanja.

Zahvaljujući suradnji s direktoricom Dječjeg kazališta Valériom Agoston Pribillom prve dvije besplatne predstave davane su u dvorani ovog kazališta 16. Veljače za djecu P. U. "Naša radost" i OŠ "Ivan Goran Kovačić". Istoga dana u večernjim satima predstavu su gledali posjetitelji u HKC-u "Bunjevačko kolo", a sutradan se predstava igrala u prostorijama župe sv. Roka i dvorani Doma kulture u Tavankutu, u organizaciji HKPD-a "Matija Gubec".

Što reći o predstavi? I predstava i glumac Hrvoje Zalar došli su nam ovjenčani slavom i nagradama. Jedan nadasve darovit glumac čije toplo srce dopire do gledatelja, čiji pokret, mimika i riječ mami, čas salve smijeha čas pokoju suzu u očima starijih gledatelja, bio je zaslužen poštenim više puta da se pokloni nakon svake predstave.

Predstava je autorska i sastoji se od odabranih

stihova hrvatske dječje poezije, tako vjerojatno spontano uklopljenih da se stiče dojam kakvo je Hrvoje zapravo vodi kroz najtananija osjona naše duše-sreću, tugu, suosjećanje, ljubav i jedan kufer, tek pokoju igračkicu i uz gitaru odijelu vječitog dječaka jedan glumac lepravo i nenametljivo, stalno komunicirajući s djecom, drži sat života, uvjeravajući nas kako je život satkan od lijepih i ružnih trenutaka, koji svi od nas imaju vrijednost i značaj u našem životu. Odabrani stihovi A. Harambašića, G. Vite, Tadijanovića, Z. Baloga, R. Zvrka, M. Kušića, Kanjižaja, G. Krkleca, S. Jakaševića, M. Dondića, S. Femenića, Z. Goloba, T. Bilopavlovića, Paljetka, N. Zidar Bogardi, N. Videkovića, Mijovića konačno podsjetili su nas starije vremena kada smo bili djeca.

Naš Pavao kome iz kufera ispada sva naša imovina, spremajući s puno ljubavi jednu stvar, uvjerava nas da u svijet "odlazi" valja povesti i sebe kao dijete, jer će tako biti svijet biti mnogo veseliji.

I tako u krug i bez kraja, a u tom beskraju ljepota, a svi mi koji smo u predstavi uvjereni smo da ćemo Hrvoja i Dianu jednoga dana ponovno sresti na ulicama nekog grada koji će to grad ili zemlja biti nije niti važno, svijest nema granica.

Ljubica Suturović

Set oko mene (je) i svet u meni

Irska (III)

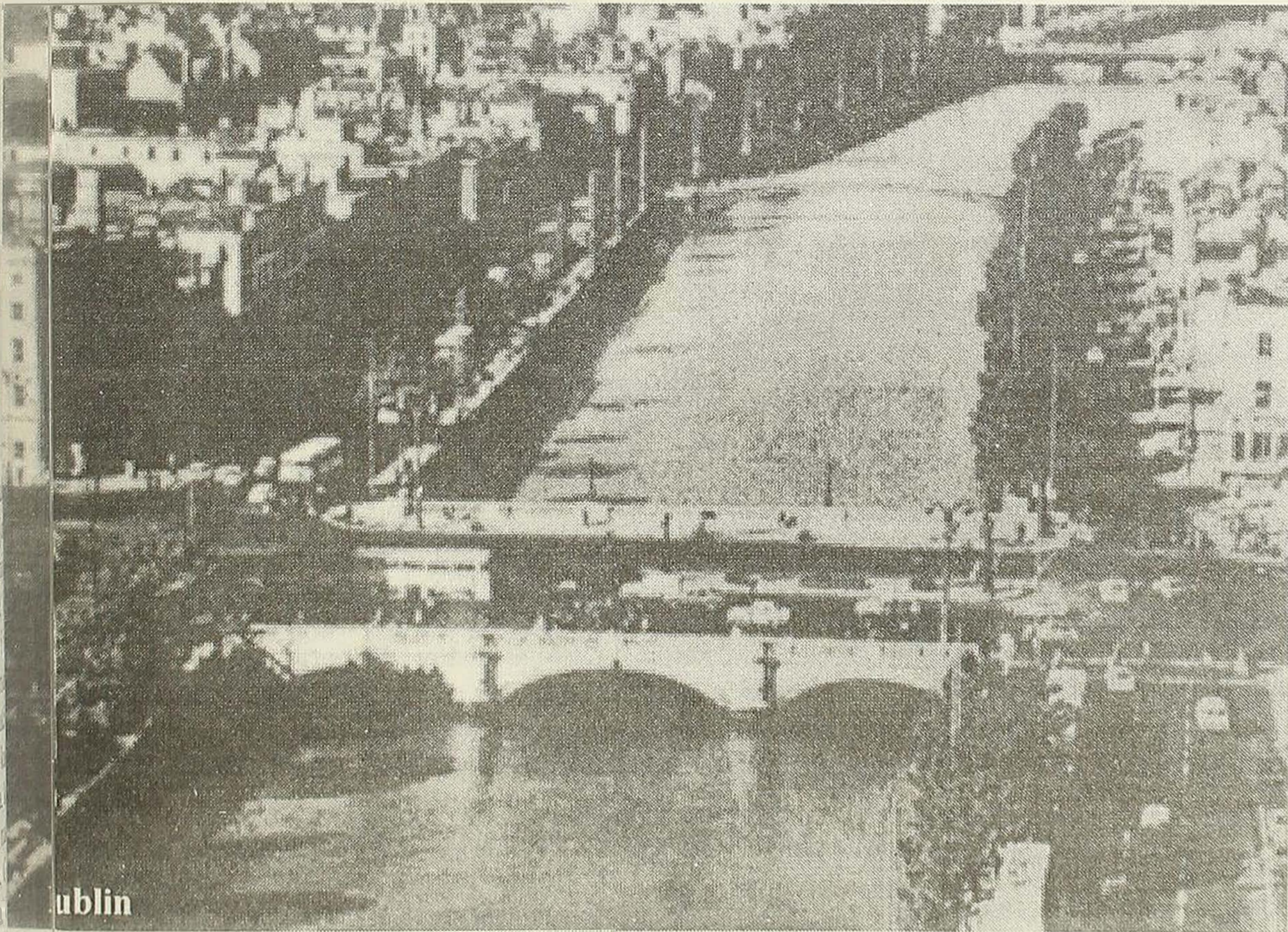
Elogata kulturna baština vidljiva je na svakom koraku: dve katedrale iz XII veka dovoljno govore -- u Christ Churchu (Hristovoj Crkvi) se nalazi kriptična iz vikinških vremena, a izvan starih zidova (čiji ostaci još odolevaju zubu vremena) je katedrala najvećeg sveca Irske svetog Patrika, čiji je starešina bio i satiričar Jonathan Swift, aut "Guliverovih putovanja".

Treba se setiti i Dablinskog kraljevskog društva, naučne institucije, osnovane 1732. godine, kao i Nacionalnog muzeja, Nacionalne umetničke galerije i Nacionalne biblioteke.

Irci su veoma gostoljubivi i predusretljivi prema gostima. Jedna stara irska izreka veli: "Stranac je tek prijatelj koga još nisi upoznao". Još jedan nobelovac, a verovatno postoji kakva tajna veza između njih (nobelovaca) i ovog grada (čestitica dobitnika su iz ovog grada: William Butler Yeats, George Bernard Shaw, Samuel Beckett i Shimas Hiney), Nemač Heinrich Bell (Harish Bel) "Mišljenje jednog klovna", divna knjiga moje mladosti, koju svakome iskreno preporučujem, u svom "Dablinskom Dnevniku", piše: "Kada je Bog stvorio Vreme, morao je tek ovde istog imao na pretek. Kiše su ovdje potpune, veličanstvene i izazovne". To, što

Međutim, verovali ili ne (ili, "neverovali, ili da), čaj se ovde loče više nego u Engleskoj (ili Maroku, recimo): Irci su svetski rekorderi u ispijanju čaja. Verovatno, isto tako, nema ni jedne zemlje u Evropi gde se toliko pridaje značaj muzici, kao u Irskoj. Iz ove zemlje dolazi tušta i tma sjajnih muzičara, i to u raznim fahovima žanra. Bilo da muzika prati narodne plesove, praznike, bilo da se peva, ona zauzima jedno od prvih mesta u životu svakog Irca, Irkinje. U društvu starih Kelta, redaka Iraca, muzičari-pesnici su zauzimali poseban, privilegovani društveni položaj. Pevali su i pripovedali o svakodnevnom životu, ali, našla se tu, nemali broj puta i po koja priča s onoga sveta, koji je "lepši od ovoga", jer "tamo žive vile i gnomi, i duhovi životinja".

Čuveno crno pivo za Irce nije alkohol, već lek protiv svakojakih boljki (kao, uostalom, što Bunjevci odavno pelinkovac nazivaju "likom"), apabovi su, opet institucija za sebe. Ako vas put, kojom srećom, nanese u Dublin, evo kako da se dobro provedete: ako ste ljudi za irskim pesnicima i poezijom, svratite u "Literary Pub Crawl" (Književna pivnica puzanja). Tamo glumci izgovaraju stihove balada, pesama, oda, a možete i da slikate, ako vam se baš slika... Na pozadini će biti ambijent u kom je vaš omiljeni pisac radio: tržišna privreda.

Carstvo pabova se ipak nalazi u ulici Duke Street (Vojvodina ulica), koja je stara ravno 175 leta, a iz koje se izalazi ravno na sred paba "Mulligan's", u ulici Pulberg, gde Maligan ne označava sastojak pića, već (veoma često) irsko prezime. Tu se toči najbolje crno "Guinness" (Ginis) pivo u gradu, a i šire. Kada je reč o smeštaju, preporučujem vam jedan hotel, Sheoulbourne (Šoulbourn), najstariji hotel u Irskoj, ima 179 (!) godina.

Nije čudno, dakle, onda zašto se za Dublin i okolinu, kao odredište za odmor, opredeli godišnje više od milion i po turista...

(nastaviće se) Robert G. Tilly

HKPD "Matija Gubec" u Zagrebu

Protiv zaborava

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo "Matija Gubec" iz Tavankuta je protekloga vikenda (od 16. do 18. veljače) gostovalo u Zagrebu. Povod tomu je bilo "Pokladno šokačko sijelo" koje je organiziralo Društvo za njegovanje hrvatske kulturne baštine "Šokadija" iz Zagreba. Nakon samog dolaska u Zagreb, članovima "Gupca" priređen je svečani prijem u Hrvatskom državnom saboru. Tavankučane je primio potpredsjednik Baltazar Jalšovec i tajnica Sabora Danica Orčić koji je nakon upriličenog ručka izrazio želju da se ovaj susret ponovi u Bačkoj. Bila je to prigoda uživati u raskošnim dvoranama Sabora, gdje se održavaju sjednice, primaju inozemni diplomate, veleposlanici i mnogi državni dužnosnici. Također, Tavankučani su imali prigodu susresti mnoge poznate hrvatske političare i s njima porazgovarati. Među njima bio je i saborski zastupnik i predsjednik HSLS-a **Dražen Budiša**.

Istoga dana u Hrvatskoj matici iseljenika održano je predstavljanje knjige "Protiv zaborava", koja je objavljena u povodu 50. obljetnice društva, a svjetlo dana je ugledala pet godina kasnije. Autor knjige je jedan od bivših predsjednika ovoga društva gospodin **Naco Zelić**. Tom prigodom bio je priređen program na kom su govorili akademik dr. **Ante Sekulić**, dr. **Ivo Škrabalo**, dr. **Ivan Ivančan** kao i sam autor knjige. Na kraju, okupljenima se pozdravnim riječima obratio predsjednik "Gupca" **Branko Horvat**, a poznata slamarka **Jozefina Skenderović** je Naci Zeliću uručila sliku od slame, kao znak zahvalnosti za uloženi trud.

Iste večeri folklorši "Gupca" su imali nastup u hotelu "Intercontinental". Pored Tavankučana nastupio je i **Šima Jovanovac** s tamburaškim sastavom "Kristali". Sljedećih dana Hrvatska matica iz Kutine je organizirala gostovanje u Kutini i Repušnici. U Kutini je bila otvorena izložba slika od slame i predstavljanje knjige, dok je u Repušnici održan cjelovečernji koncert HKPD-a "Matija Gubec".

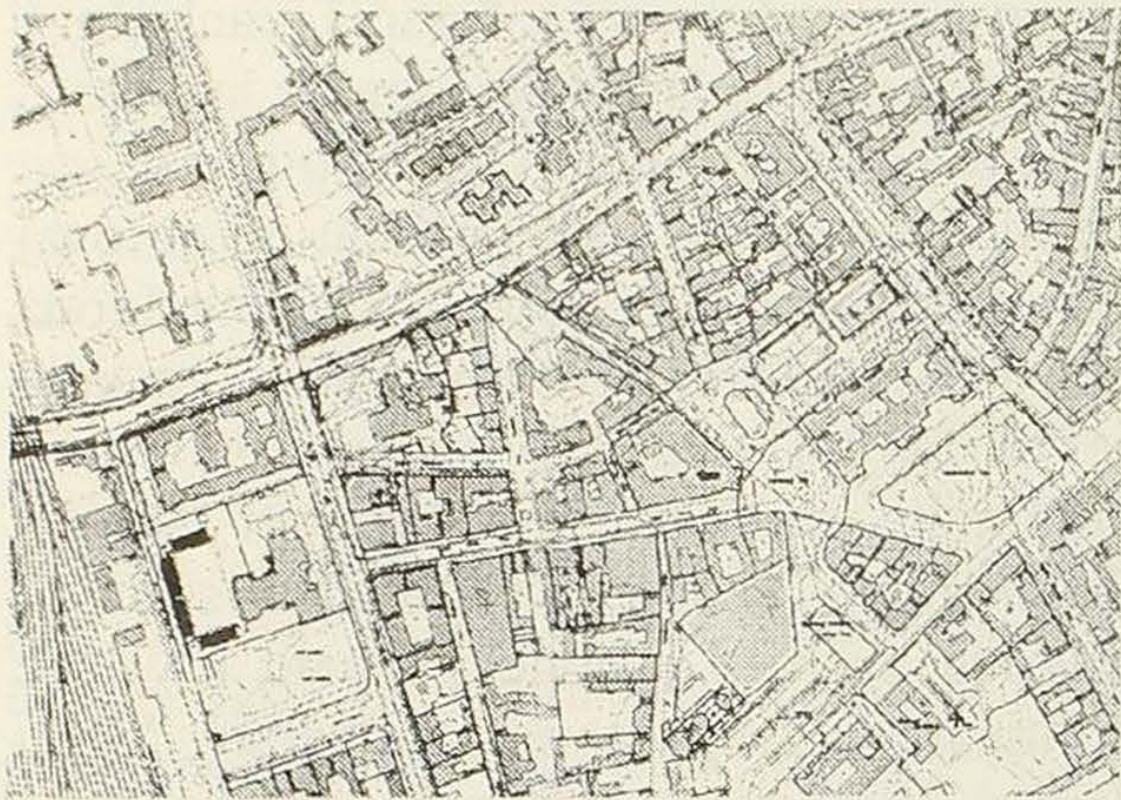
Dijana Prčić

Počeci formiranja trgova

Glavni trg

Krajem 18. veka ka današnjem glavnom trgu vodili su putni pravci uz koje su se formirali neki urbani blokovi u celosti, kao što je trougaoni blok omeđen ulicama po današnjem nazivu i to Ulica braće Radića (završetak ondašnjeg Petrovaradinskog puta), Ulica cara Dušana (završetak starog Senčanskog puta) i Ulica Maksima Gorkog kasnije planskom regulacijom, nakon isušivanja Rogine bare formirana današnja ulica. Planimetrija ovog trougaonog bloka u celosti je zadržana, mada su se tokom narednih vekova bliže nama ondašnji objekti zamenili, u konntinuitetu gradogradnje

postupno novim, ovim sada nama vidljivim. Zanimljivo je svakako pomenuti i začetak današnje Ulice Petra Drapšina, zvane u nekom od proteklih vekova Gombkötö utcza ili "Ulica starih zanata" (e, sad kojih -- nije istraženo!). Zna se samo da je u toj ulici krajem 19. veka izgrađeno javno kupatilo, koje je bilo u funkciji sve do sredine prošlog, 20. veka, a po nekim anegdotama bila je tamo i "javna kuća" pored kupatila ili u njemu, ali ostavimo to istoričarima. Buduća, danas Štrosmajerova ulica nije ni postojala.

U ovo opisivano doba već je bio jasno formiran današnji zvani Trg cara Jovana Nenada, koji je, na žalost, bombardovanjem 1944. izgubio svoju istorijsko-urbanu strukturu, ali srećom bombe su promašile dve crkve, danas spomenike kulture. No, vratimo se GLAVNOM TRGU. On zapravo uopšte nije ni postojao, a bio je otprilike za jedan metar niži od današnjeg nivoa. Sa samog kraja 18. veka postoji nekoliko regulacionih planova

koji su zacrtali njegovo buduće uređenje i formiranje. Prvi je definisan urbani blok začetka Ulice Matka Vukovića, Felegijeve, Trga Oktobarske revolucije i Ulica 10. oktobra (zvane "Rudić-ulica"). Drugi je regulisao urbani blok omeđen Ulicom 10. oktobra, Trgom 29. Novembra, Ulicom Dimitrija Tucovića i severnom stranom Trga Republike (od "Borova" do "Knjižare Mirko" ili "Danilo Kiš"). Treći plan je planirao uređenje starog trga i njegovo preuređenje u pijacu, kao i budućeg Trga Slobode, koji će svoje obeležje i današnji izgled

dobiti tokom poslednjeg veka proteklog milenijuma, tj. u periodu između 1900 2000. godine.

No, o ovom, i u narednim nastavcima!

Četvrti plan iz 1799 godine objavljen u

Ivanjijevoj monografiji istorije grada Subotice, na grafičkom prilogu u drugom tomu iste knjige. Na ovom prilogu, zapravo zacrtane je unekoliko zabune kod istraživača od istorije ovog grada. Ali to je zapravo regulacioni plan za buduću centar grada na planu K. L. Kovčevića, godinu dana pre -- videti grafički prikaz detalja sa istog plana grada već prikazan u ovim zapisima.) Ovim regulacionim planom zacrtano je uređenje trga, regulisanje otvora vodotoka i formiranje današnjeg Štrosmajerovog

čijim središtem je do tada prirodni vodotok regulisan i usmeren na današnju Prvomajsku. Na ovom trgu ostala je pijaca sve do izgradnje sadašnje Gradske kuća. Trg je preoblikovan u drugoj polovini 19. veka, dok je još postojala stara Gradska kuća. Ponovo je regulisana glavna staza koja je išla sredinom trga po dijagonali istog. Zaboravljena je i slika ovog trga do dvadesetih godina prošlog veka, kada je izšao tramvaj prema željezničkoj stanici. Trg između dva rata premešten u današnju Štrosmajerovu.

Sve su to neke zaboravljene slike, sačuvane na starim planovima i razglednicama, koje doprinose prepoznatljivosti istog ovog grada kojim se deca hode. Mi se ponešto sećamo, naši stari su još živi, kazuju svojoj unučadi. Tako je bilo onomad u prošlom milenijumu na njegovom početku.

No, ova poslednja dva podatka o trgu sačuvana su na starim razglednicama. Nije nezanimljivo pomenuti da je prvim projektom za uređenje budućeg "danas" zvanim "Radićev trg" urbanističkim planom iz 1910. bila predviđena tramvajska pruga do omiljenog šetališta ondašnjih građana Dudove šume -- la trebala prolaziti sredinom današnje Ulice Dimitrija Tucovića i Aleje maršala Tita do Dudove šume.

(U sledećem nastavku: Trg Slobode)

Mr Antun Rudinski

Olbrana centralnog regiona

Žja Sovjeta za "istočnim" ujedinjenjem Njemačke je razumljiva, jer je u nacionalnu svijest Rusa duboko urezan isti strah od Njemačke podstaknut II. svjetskim ratom i dalje produbljen masističko-lenjističkom paranojom.

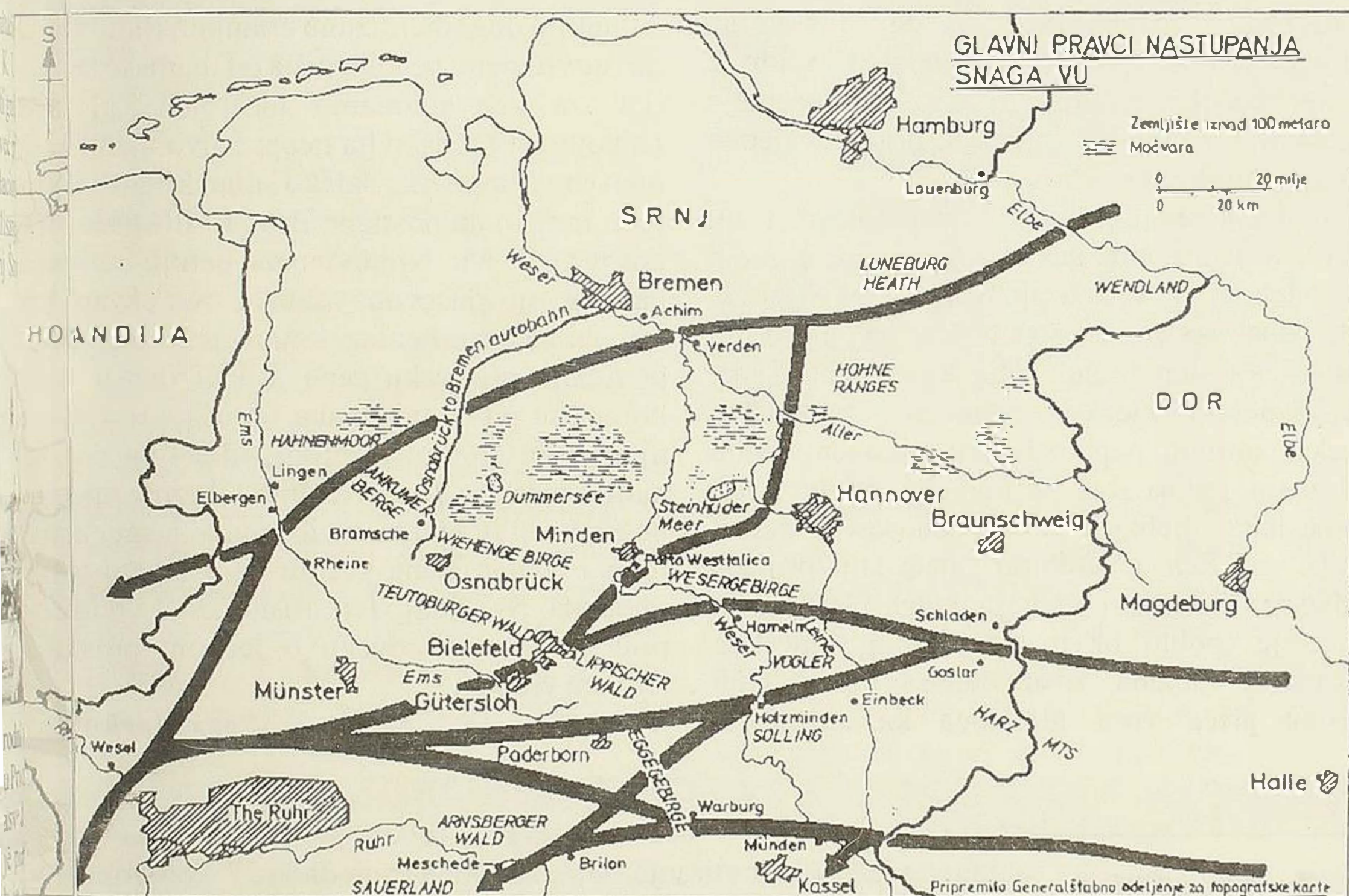
Pri sadašnjoj (1975.-1980.) razini gotovosti stajih snaga NATO-a Sovjeti su mogli računati da će postići operativno iznenađenje i za samo 48 sati ostvariti taj cilj uz prihvatljive gubitke u ljudstvu i tehnici.

Izvršeno u brojkama, kopnene snage odredne za obranu centralnog regiona u SR Njemačkoj iznosile su samo 6 prvorazrednih korpusa: 3 njemačka, 2 američka i jedan britanski.

Ostale zemlje su davale samo operativnu rezervu problematične uporabivosti. Tada je valdalo mišljenje da bi još samo dva

Možda bi se kao fenomen mogao opisati način kako je poslijeratna razrušena Njemačka postala četvrtom zemljom po ekonomskoj moći s visokokvalitetnim ljudskim potencijalom i kako je brzo uspjela nagovoriti ostale članice da daju barem polovinu ljudstva i novca potrebnim za svoju obranu. Naime, veliki je politički pritisak vršen 70-ih godina da se sve operativne jedinice kopnene vojske SRNJ potpuno angažiraju u isturenoj obrani za koju su svi Njemci (a i ostali) znali da će biti probijena uz velike gubitke što vlada Njemačke jednostavno nije mogla prihvatiti (uporno odbijanje vlade SRNJ da se složi sa izgradnjom pograničnog pojasa prepreka koji bi značajno usporile napredovanje agresora povijest je opravdala, jer bi to značilo prihvaćanje i trajno legaliziranje podjele Njemačke).

Sigurno da je agresor morao računati koliko zapravo može napredovati, a da ne prisili

litn korpusa bitno izmijenila sliku na razre s mogućnošću zaustavljanja nastupanja snaga VU na rijeci Rajni, povećavajući zauzimanje rurske oblasti i lase na obalu Atlantika, što se smatralo važnim ciljem napada i može se vidjeti na ud prikazanoj na priloženoj šemi što je prvo jedini mogući pravac nastupanja.

akođer, Sovjeti su znali za kolebljivost staljeuropskih članica NATO-a glede astog izlaganja automatskoj opasnosti ogiljemačke.

obiljno neslaganje među članicama je lo istalo opasno kroz sve godine hladnog ta povremeni sukobi Grčke i Turske eka 70-ih i 80-ih, Italija sa svojim stih padovima vlada bila je kronično stalna, vojna sposobnost Španjolske je ije bila upitna, isto tako i Portugal u njom smislu prisutnost američke šeste te la je i ostala jedina ozbiljna prepreka enalnim agresorskim namjerama vija utom regionu.

snage NATO-a, a da u cilju zaustavljanja napada, prijeđe nuklearni prag koji je već i u tim godinama, u nekoliko navrata, bio opasno nizak...

(nastavlja se) Mirko Vidić

**IZRADA PEČATA,
ŠTAMPARSKOG
KLIŠEA
GRAVERTONIRANJE
FOTOKOPIRANJE**

VOJNIC P. ZLATKO

SR „PEČAT ART“
 24000 SUBOTICA
 BRANKA KRSMANOVIĆA 1
 ☎ / ☎ 024/55-44-77

Upotreba ljudi bez identiteta

U prošlom broju "Žiga" tekst u ovoj rubrici naslovio sam "Zbogom, školo". Ništa novo. Uostalom, i pogrešno. Morao sam revolucionarno podviknuti "Dolje škole!". Bilo bi iskrenije i inventivnije. Naše škole ovakve kave su, a nikakve su, ne služe ničemu i nikome, napose ako izostavimo njihovu ulogu zaglupljivanja, pod firmom "za opće dobro". Djeca nam nauče čitati i pisati i prije škole. Sve ostalo je manje više bla, bla, bla...od pismene djece stvaramo polupismene intelektualce i falš majstore. Dijete u prvom razredu srednje škole, zanimanje vodoinstalater, na polugodu ima osam jedinica. U "čudu", iako sam odavno prestao vjerovati u čuda, pitam: "Pa dobro, koliko predmeta imaš?". Odgovara, nezainteresirano: "Petnaest. Bez vladanja i ponašanja". Za jednog majstora vodoinstalatera petnaest predmeta?! Blagi Bože, naučit će sve osim da probušena kofa pušta vodu i da je cijev bušna. Pitate (se) kakve ovo veze ima s inercijom identiteta. Ima. Na razini razgrađivanja identiteta postali smo velemajstori. I kad shvatimo da se samo životna škola plaća i da popravnog nema, za kajanje je kasno, ostaje utješna grižnja savjesti i nada da Boga negdje ipak malo ima i da je u svom postojanju spreman praštati i za učinjeno i za neučinjeno djelo. Skontamo tada da između znanja i saznanja postoji razlika koja raspolučuje ego, kao sličice u kaleidoskopu.

I tako u zrelim srednjim godinama, poslije svih muka vladavine jedne izvitoperene ideologije, upisao sam se na viši produženi tečaj. Počeo sam izdavati "Žig". Od dragosti do razočaranja nevidljiva tanka granica. Prvi broj "Žiga" izlazi 16. srpnja 1994. Stidljivo, kolpolterski, prodajem krišom. Biram, prijatelje i poznanike, ne želim provokaciju. Nailazim ispred slastičarne "Dubravka" (i to smo uništili), prilazim dugogodišnjem prijatelju, Hrvatu, Željku D., nudim mu list, Čestita. I onda, kad na naslovnici pročita da piše srpanj i da je to dvotjednik baca novine pod noge i kao sumanut ih gazi. Usput i sočno psuje. Osupnut, ne vidim, ne čujem, okreće mi se Gradska kuća. Udaljavamo se kao ljuti neprijatelji. I to je škola.

Prije nekoliko mjeseci, telefonom, srdačno-ljigavim glasom me moli da mu sredim putovnicu preko veze. Isti taj Željko D. ima svu potrebnu dokumentaciju i bla, bla, bla, samo da ubrzam, ako treba platit će. Ne treba, jer smo ljudi mislim. "Žig" spomenuo nisam.

I tako, ljudi bez indetiteta, po potrebi mogu biti sve, jer su upotrebljivi. A ide popis. Uporabit će nas ponovo.

(nastavit će se) Vojislav Sekelj

"Pritajeni tigar, skriveni zmaj"
(Crouching tiger, hidden dragon)
Režija: Ang Li (Ang Lee) Scenario:
Vong Hui Ling), Džejms Skejmas
(James Schamus), Cai Kuo Džung
(Tsai Kuo Jung), prema romanu Vong
Du Lu (Wong Du Lu) Gl. Uloge: Ču
Jun Fet (Chow Yun Fat), Mišel Ije
(Michelle Yeoh), Žang Ziji (Zhang
Ziyi), Čang Čen (Chang Chen)

Predugo je vremena je prošlo od kada su veličanstveno koreografisane borilačke veštine opile oko zapadnih gledalaca. Brus Li, legenda besmrtnosti ravna Elvisu Prisliju, bio je inicijator recepcije te zadivljujuće tradicije u kojoj ljudska tela čine nešto što se ne može ni zamisliti, ali koja nikada nije imala za cilj čudesnost telesnih, nego čudesnost duševnih sposobnosti. Nakon njegove nesrećne smrti, za skeptike, tj. nestanka, za obožavaoce, nikoga ni približno sličnog nije bilo da nastavi započeto delo kalemljenja dalekoistočne tradicije borilačkih veština na zapadnjački način života. Džeki Čen je svojom kombinacijom Brusa Lija, kaskaderstva i Bastera Kitona uspeo da sačuva opijajuće slike ali ne i njihovu pravu snagu. I taman kad je generacija koja je bila opčinjena Brusom Lijem počela da zaboravlja njegove čini stigao je Ang Li i njegov "Pritajeni tigar, skriveni zmaj" da ih podseti na detinjstvo, na matine predstave i slavnu reč maj-geri (to je onaj skok sa ispruženom nogom u visini protivnikovih grudi). Ang Li je svoju rediteljsku reputaciju izgradio na izvrsnim porodičnim dramama, počev od "Piće, klopa, čovek, žena", preko "Razuma i osećajnosti" do "Čelične oluje". Njegova preokupacija osim porodice su pripadnici manjinskih društvenih grupa homoseksualci i naročito žene. Koliko je ovaj tajvanski Kinez

veliki reditelj bilo je jasno iz filma "Razum i osećajnost", besprekorne ekranizacije romana Džejn Ostin, dakle tipično engleskog miljea i društveno kulturne situacije iz vremena Napoclonovih ratova. Njegova režija predstavila je ovu priču na jedan tako suveren način da nikom nije moglo ni da padne na pamet da je reditelj Kinez koji Englesku poznaje isključivo kao kulturni entitet. Bilo je samo pitanje vremena kada će Ang Li navratiti u Kinu i predstaviti je konačno na pravi način.

Izborom romana jedne spisateljice Li se zadržao na svom emocionalnom diskursu. Činjenica da je njen roman napisan početkom veka i da je do pre desetak godina bio zabranjen u Kini jasno govori o Lijevim opredeljenjima spram kineskog sistema. Iznenadenje su borilačke veštine. Za reditelja koji savršeno prikazuje najfinije nijanse intimnih odnosa u porodici bilo je smisleno pretpostaviti da zapravo izbegava snimanje akcionih scena. Lijeva režija u "Pritajenom tigru, skrivenom zmaju" opetovala je briljantne scene sofisticiranih međuljudskih odnosa, ali ih je dopunila ošamućujućim scenama borbi. Na stranu što u njegovom filmu borci lete. Oni se i na zemlji bore sasvim dovoljno da se slike iz filmova Brusa Lija vrte u punoj svežini. I to je to: majstoriji dramskih minijatura pridružena je majstorija akcionih minijatura, pri čemu jedna niti umanjuje niti smeta drugoj.

Kompletan reditelj snimio je kompletan film. Nema ni jedne, ama baš ni jedne jedine scene u "Pritajenom tigru, skrivenom zmaju" koja bi mogla biti slaba, suvišna ili nepotrebna na neki drugi način. Ratnici Guang Hu sa Vudan Šana, volšebnici koji lete, koji se bore brzinom mačjeg skoka, simboli nepobedivosti, u ovom filmu upoznaju jedina dva neprijatelja protiv kojih nema leka ljubav i smrt. Jednostavan zaplet borbe za "Zelenu sudbinu", mač koji pripada najvećem ratniku i učitelju kulta Guang Hu, samo je spoljni okvir svojevrsnog kineskog pikarskog romana. Kroz odnose pet glavnih likova priča vodi gledaoca ka suptilnim

relacijama učitelja i učenika, muškarca i pravednika i lopova, ukratko ka duši ili re kineskom simbolikom Jin-Jangu. "Pritajeni tigar, skriveni zmaj" je verovatno prvi film u kojem žene ravnopravne muškarcima u borilačkim veštinama i sasvim sigurno prvi film u kojem borilačke veštine imaju dušu. Već i samo ovaj film definitivno zaslužuje da se snimi kao kapitalnim delom.

Ang Li na pravi način reaktivira Ču Jun omiljenog glumca Džona Vua koji na prelaska iz Hong Konga u Holivud nije postigao status koji zaslužuje. Ovde je Ču Jun postao melanholični nežni vitez, heroj klasične literature. Lik za koji je on kao stvoren, u "Pritajeni tigar, skriveni zmaj" je postao glumački trijumf. Predivna Mišel Ije i Žang uspele su da mistiku viteškog sveta Guang Hu pretvore u samerivu vrednost i nešto se ne može osetiti. U tome je tajna kako je Ang Li dao svojim borilačkim veštinama tako što im je dao životne glavne junake. Sa ženama sve to i još više čini ljudske egzistencije.

Bajkovitost ovog filma, od teme i dekoracija likova i priče, čini ga po atraktivnosti ranijim najboljim dugometražnim crtanim filmovima da istovremeno ne gubi ništa od dramske snage dok za konvencionalno nastrojene gledatelje bajkovitost predstavlja neoprostivu manu. Iako ovaj film otvara daleko širem krugu nego što je to mogao da postigne Brus Li ili što to iz današnje Džon Vu. Njihovi mačo heroji, bez obzira na kakvog su duševnog stanja, uvek zaobila senzibilne usamljenike, koji ne teže društvenom priznanju po svaku cenu. Lijevi junaci, među kojima su svi tipovi junaka, obraćaju se svakom svojim ličnim kodom, dok bajkovita nadljudske veštine letenja, brzine počinjanja božanstvenih bambusovih šuma i savršenih hrama Vudan Šana svemu daju lepotu za vreme vremena. Svi ljudi, svi prostori, sva vremena priči o jednom čoveku o jednom prostoru jednom vremen

Pera Marković

Iz sportske prošlosti Subotice

Značajniji sportski događaji (IX.)

1886. -- Osnovano je "Paličko veslačko društvo". Veslanje je bilo poznato i prije osnivanja ovog društva. Na Paliću se, u okviru Sportskog društva "Achilles" njegovalo i veslanje kao sportska aktivnost. Od 1880. na tzv. "Paličkim olimpijadama" i veslanje se redovito nalazilo u programu natjecanja.

1887. -- U arhivskim dokumentima nalazimo molbu Sportskog društva "Achilles" od 2. listopada upućenu Gradskom vijeću kojom se traži pomoć za izgradnju sportskih terena. I dobio je, ali kako? Naime, zbog nedostataka novca u gradskoj kasi, grad je pod kontrolom građevinskog inženjera uputio na tri dana mašinu ravnicu za ravnanje puta i četvero zapaženih kola za izvođenje radova na sportskim terenima. A gradski tesari su pak osigurali sav potreban drveni materijal i izvođačke usluge.

1888. -- U tjedniku "Szabadkai Hírlap" (Subotički informator) prvi puta nailazimo na obavijest da se na natjecanjima u kolovozu u okviru čuvenih "Paličkih igara", i "lawn-tennis", tj. tenis kako su ga tad nazivali.

Nikola Matković je na natjecanju u Budimpešti u utrci na 110 m s preponama postigao vrijeme 17 sekundi i 2 desetinke. Ovaj rezultat su subotički atletičari poboljšali tek 1948.

Nagybudafalvi Lajos Vermes, dopredsjednik društva, 20. ožujka svojim potpisom potvrđuje Statut "Sportskog društva Achilles". U ovom dokumentu od 7 poglavlja i 53 članka, među ostalim, stoji: Zadatak Društva je : - Širiti u Društvu, a i izvan njega biciklizam odnosno velosipedovanje kako su to u to vrijeme nazivali, kao i pješačenje i trčanje. Nadalje, članove Društva podučavati i drugim oblicima tjelesnih vježbi, odnosno omogućiti

njihovo vježbanje i tretiranje. Ministar unutarnjih djela 27. kolovoza 1888. potvrđuje ovjerava Statut i time dopušta rad Društva.

1889. -- Na tradicionalnom sportskom natjecanju "Paličkim igrama" organizaciji "Subotičkog gimnastičkog društva", glavni junak je bio Nikola Matković koji je osvojio polovicu prvih mjesta od predivnih programa discipline. Na ovom natjecanju je prvi put organiziran u disciplini PENTATLON na antički grčki način. Natjecatelji su prema tradiciji prošlosti bili polugoli, u kacigama, s kopljem, kratkim mačem i štitom. Natjecali su se poput staroolimpijskih natjecatelja u bacanju koplja, trčanju, bacanju diska, skoku u dalj i hrvanju. Od 20 prijavljenih natjecatelja nadmoćno je pobijedio Nikola Matković. Pobjednik nije predao vijenac kao što su to radili na starim grčkim olimpijadama. Vijeće nije bio od lovora, nego odgovarajući ovom kraju, bio je ispleto od bagrema.

U jednoj molbi društva "Achilles", među ostalim, stoji: da sportska natjecanja pridonose interesima Subotice, pošto njihovim posredstvom raste renome banje Palić u zemlji i inozemstvu. Ne govoreći o tome da fizička kultura blagovorno utiče na opće zdravstveno stanje mladeži. Međutim, "službena" Subotica nije ispoljavala želju da shvati kako je to stvar od općeg interesa i da zaslužuje da mu se pomogne. Gradsko vijeće uglavnom hladno primaju molbe Društva. Tako, primjerice, u ljeto 1889. odbijaju doznačiti Društvu pomoć od 100 forinti, s obrazloženjem da društvo nema sredstva, a baš tog ljeta 4. i 5. kolovoza na programu "Paličkih igara" nalaze se 23 sportske discipline s preko 200 prijavljenih natjecatelja. "Paličke igre", i pored raznih teškoća, ipak su održane i to veoma uspješno.

Ante Zomborčević

GRNJAČA

Sad je podesno vreme da iz zaborava otrgemo jednu starovinsku napravu, naši su joj tati nadili ime grnjača, s kojom su oplamenili i za odranjivanje usiva podesili strmu gredu dolova, posebno u durđinskom i načvinskom ataru. U vreme kad na njivi nisu imale važnije poslove, a vrimenske prilike su dopustale, naše preci zemljoradnici su ga hasnirali da s grnjačom rade na ravnanju strme greda kod dolova.

Odsto sam na jednom od durđinski salaša, zemlja nam je udarala u do, a s poslidnje grede se čista strmo spuštala do mlake dola. U tom dilu atara sve su zemlje bile take, a u obilju surduku litnji put se duboko usiko u gdu, pa je mistimično bijo usičen dva-tri metra, dok je visinska razlika izmed vrva grede i mlake dola bila desetak i više meteri. Tu ubinu procinjujem po tom kad smo kod dolazgledali gnjizda u jamama brigunica, a do njigornje smo mogli doprt kad smo jedan drugom držali lopovske listve.

I danas još ima nekoliko sačuvani duboki suroka, ko na primer u durđinskom dilu dola kod Purgle i u Ivandekićevom šoru, kod Sollog salaša itd. Iako su vrimenom ti suroki ublaženi nanosom zemlje, oni su i danas usičeni u zemlju dva-tri metra, a samo mal dalje od nji zemljoradnici uzdužno obrađuju njive.

Ko te sam uočijo ovaki izgled greda kod dolca, al se nisam sitijo da se pitam kako to da j surduk toliko strm, da se parasničkim kolima teško prolazilo kroz njeg, a samo par meti dalje zemljoradnici su njive obrađivali brežeškoća. Ko dite nisam čuo, il nisam zapamtijo, da su stariji pripovidali zašto je to tako.

Prijenikolko godina slučajno sam od stariji ljuduo za grnjaču, trago sam za njom i lani pronašo jednu koju je još i danas moguće nasirat. Ona mi je dala odgovor na u pitanju nepostavljeno pitanje kako to da u obrađivim njivama nema strmi greda, već se one lako spuštaju u mlaku dola.

Kad sam vidijo grnjaču i kako se s njom radi, onda sam svatijo da su naši preci uradili istog štata bi bilo za Guinissovu knjigu rekla, da je postojala prija stotinak godina.

Kadgodašnja okolica dolova

Durđinski, vantelečki i načvinski atar prisijaju dolovi kudan teče ričica Krivaja i jezi krakovi, koji su vikovima izmed greda prinali vodotok, odnoseći zemlju s greda prošujuć i produbljujuć doljače, što se dobro vidi kad se tamo s greda gleda vijugav tok koji tvori trščan do. Milenijima nina vodotok je stvorijo široke, a mistimično i duboke doljače sa strmim redna.

Dva im izgledom zemlja je zadovoljavala zemljoradnike do sridine druge polovice XIX vika kad se počelo razvijat tržište, kad je publika počela bit povezivana u evropsku

mrežu gvozdeni putova. Onda je stvorena mogućnost da se ode proizveden višak rane mož odnet i dobro prodat u velikim potrošačkim mistima, di je za njom velika tražnja. Naši zemljoradnici su se friško latili povećanja proizvodnje rane, počeli su nestajat atovi, a običaj odmaranja zemlje «pod parlogom», polagano je počo padat u zaborav da bi žitarice proizvodili na što većim njivama.

Tušta je zemljoradnika, čije su zemlje udarale u do, da su njim se grede odjedared, strmo spuštale u doljaču prema dolu. Strme površine zemlje nisu mogli obrađivat, pa su se dositili da ji izravnavaju. Te velike površine nije moguće izravnat ljudskom snagom i ašovom, pa su smislili da to urade sa za to napravljenom napravom grnjačom.

Rad s grnjačom

Grnjača je naprava u obliku lopate, s dvi rukunice, širine radnog zavata oko 120 centi, naprid je okovana i otkovana da što lakše zarije i siče zemlju, a da bi to lakše radili, zemlju su prvo uzorali. Vukla su je dva, katkad i tri konja, a u radu je skinila odjedared sloj zemlje oko desetak centi, u količini od oko fitalj kubika, koliko je stalo na njezinu lopatu. Kočijaš je podizanjem rukunica zarijo nož grnjače u zemlju, konji su vučom lopatu grnjače napunili zemljom, onda je kočijaš malko podigo rukunice i nož grnjače izdigo iz zemlje. Katkad se desilo da kočijaš nije na vreme pripušijo rukunice i izdigo nož, pa su konji prvrnili napunjenu grnjaču, a kočijaš je pao priko nje. Nagnutu zemlju na lopatu konji su na sonicima ispod grnjače odvukli niže u doljaču, di je kočijaš istreso na željenom mistu.

U ovom poslu je došla do izražaja radna brzina konja, skoro triput veća od volovske, pa je i to jedna od potvrda da su i konji zemljoradnicima pomogli velikim doprinosom u povećanju proizvodnje. Zemlju su s grede prema doljači vukli iz dana

u dan kadgod su bili dospiveni. Malo po malo i greda je sve više izravnavana, dobijo se sve blaži pad s grede u doljaču, sve dotleg dok nije skinuto toliko zemlje da se njiva mogla uzduž uzorati i iz nje na kolima iznet rod žitarica s njive.

Oplemenjivanje zemlje

Otkaleg su svukli zemlju najprija su skinili sloj humusa, pa je ispod njeg ostala zdravica

žuta zemlja, na kojoj se posli desetak godina počo stvarat vidljiv sloj humusa, koji je nasto zaoravanjem biljni otpadaka i torenjem dubretom. Novostvorena oranica nije oma donosila toliki rod ko druga nedernuta zemlja, al je posli dvadesetak-tridesetak godina ta razlika u rodu sasvim nestala.

Ko je kadgod prolazijo kroz strme surduke mogo je vidit na samo desetak meteri od puta da oranica nema taku strminu ko put u surduku. A zašto je ta razlika toliko uočljiva, na to daje odgovor ljudski rad grnjačom.

Bilo je gazda koji su na svučenoj žutoj zemlji posadili dračnjak u kojem je posli par godina nikla trava i stvorila sinokos, kojeg su tokom godine hasnirali i ko pašnjak. Poznato je da su zemljoradnici, koji su odranjivali tuštu josaga, u sinokosu pokosili prvi otkos za seno, pa pustili josag na pašu jel se trava u litnjoj žegi, posebno u kanikuli, skoro sasušila. Umisto da pokose otavu dali su josagu da popase sinokos.

Grnjaču su hasnirali i za ravnanje zemlje u sinokosu dola nuz sam rit. Iza gaženja marve po raskvašenom sinoku nuz rit ostale su grudve, koje su grnjačom izravnali da i taj dio sinokosa mogu pokositi.

Šta se mož uradit s grnjačom friško su uvidili i vinogradari, jel su kod podizanja novi vinograda grnjačom ravnali pisak, svlačili vitrom nanete nanose piska, pa su tako dobili ravnu površinu budućeg vinograda.

Alojzije Stantić

**Osnivačka skupština Reda vitezova vina
Arena Zablatkiensis. Hajdukovo 2001.**

Snimio: Novak Mihály

FREON
SERVIS BELE TEHNIKE

vl. Gabrić Grgo

24000 SUBOTICA
Nikole Kujundžića 10
Tel.: 024/552-918
stan:
Jurija Gagarina 13
Tel.: 024/566-904

Vic

Šetaju dva prijatelja ove veljače osunčanim ulicama.
- Divno je vrijeme. U hladu je 18 stupnjeva Celzija jedan će.
- Nije ovo ništa, kako će biti sljedeće godine? odgovora drugi.
- A kako će biti?
- Devedeset i osam stupnjeva u hladu, ako hlada uopće bude!

(Na)učimo divanit

Nisu naše Bunjevke svecom uvijek bile samo u svili i kumaši, nosile su se i u bilim ruvu, a to je bilo sve u šlingeraju. I na to su bile još i više dične neg na zlatni port na svili, jel su to svojim rukama izradile.

Nika bab-Luca Handzokova bila na glasu. U rukama zlato, u očima cvijeće, u pameti zora. U njezinoj glavi uvijek štogod svanjivalo, u očima uvijek štogod cvatilo, u rukama uvijek štogod radalo. Tkat, šlingovat, čončat to samo može učiti od nje.

Bab-Luca imala unuku švigaricu, cura će prvi put ići na veliko bunjevačko prelo. Jedared je to u godini, svaki gleda da se pokaže ko je i čiji je. Kome će, ako unuki neće, bab-Luci oči pobilile dok joj nije uradila ruvo. Al to nije ruvo, lepur je to.

S tim se nije falilo dok se cura na prelu ne prikaže, al šta je to što neće stigniti u ženske uši?

("Ni carica caricama ne smi bit lipča", iz zbirke "Jabuka s dukatima" Balinta Vujkova, "Osvit", Subotica, 1986.)

Bunjevačka narodna pripovijetka

Zabilježio i obradio:

Balint Vujkov

Snajina srića

Kaže, edna žena imala snaju, ta uvijek prokleta je radila sa svekrovom. Sin priko dana nije kod kuće, pa snaja uvika prkosi i prkosi. Edared svekrova vidi da je već ostarila, šta će sad š njom, triba da je obavisti na to da je dobro dvori.

- E kaže snajo moja, pa ti ne znaš, vidim ja to, na čas moje smrti taka š bit sritna da š svašta imat, al samo tako ako š me dobro dvoriti.

Iz starog tiska

Saradnik čitalac

Ovdi donosimo nekoliko pripislatih stvarčica od nepoznatih saradnika: molimo ove naše nepoznate saradnike da nam i ubuduće šalju svoje radove.

Ko o čemu sanja

Velimir:

Da u gimnaziji ima 100 odilinja, pa da prid njegovom kancelarijom čekaju 100 profesora i 1000 roditelja, a on da nema kada da ih primi već da svi dođu na stan.

Rada:

Da ga u Subotici izaberu za narodnog poslanika i da mu priznaju za nacionalnu zaslugu rad na Kelebiji.

Gospoda Tišma:

Da je izaberu za pridsidnicu Kola Srpskih Sestara i da je odlikuju za savistan rad u Crvenom Krstu.

Manda Čurčiceva:

Da su žene dobile pravo glasa i da im je ona prvi poslanik u Subotici, kao prva pristavnica pravih Bunjevaca, koji nisu Hrvati.

Lujza Eškutova:

Da je njezin Ivan posto purgermajstor u srpskoj Subotici.

Dragoslav Đorđević:

Da su se svi Bunjevci saglasili u tom da su Srbi, a on je kao nagradu za priobraćanje Bunjevaca, i pošto je bunjevački zet, postao ministar.

Drago Dimitrijević:

Da je postao srpski narodni junak, jer je oslobodio Srbe od hrvatskog tutorstva.

"Bunjevačko žackalo", 10. svibnja 1940.

Male opservacije na velike teme

**Dok vitezovi
osnivaju svoj Red
zbunjeno pučanstvo
poslušno stoji u redu
za mliko i ulje.**

Nazdravlje

Cin, čin...

U ovoj državi svako ima svoj red.

FUNERO

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica, Karađorđev put 2

55-44-33 danonoćno

Bajmok, JNA 3

762-024 danonoćno

Palić, Jo Lajoša 18

u cvjećarnici "Orhideja"

753-759

Horgoš, Borisa Kidriča 7

792-202

Snaja misli uvriško će svekrova umrt, dobro će to bit da njoj ostavi svašta. Kolje sad pilića, ima za svekrovu i vina, dvori snaja da već ne zna šta će i koliko će i uvijek nudi:

- Idite samo, idite.

Tako došlo vrime, svekrova će umrt, već se koči, privrće očima. A snaja šta će, ded svekrovu za ramena pa je trese:

- Niste kazali kako ću bit sritna!

Svekrova pružila ruku, u njoj svrtak konca, al velik.

- Snajo moja, vidiš ovo?

- Pa vidim.

- E, kad udiješ konac u iglu, nikad nemoj zaboravit da na kraju svežeš čvor.

Kazivao: Adam Krekić iz Kaćmara, Mađarska, rođen 15. kolovoza 1905.